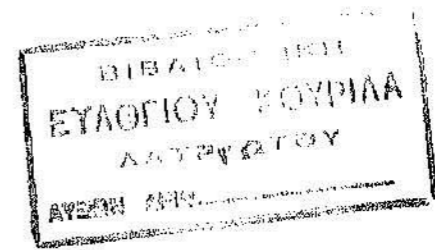

ΚΙΜ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ * ΑΘΗΝΑΙ * ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1910-
ΜΑΡΤΙΟΣ 1911 * ΤΟΜΟΣ ΚΑ'.

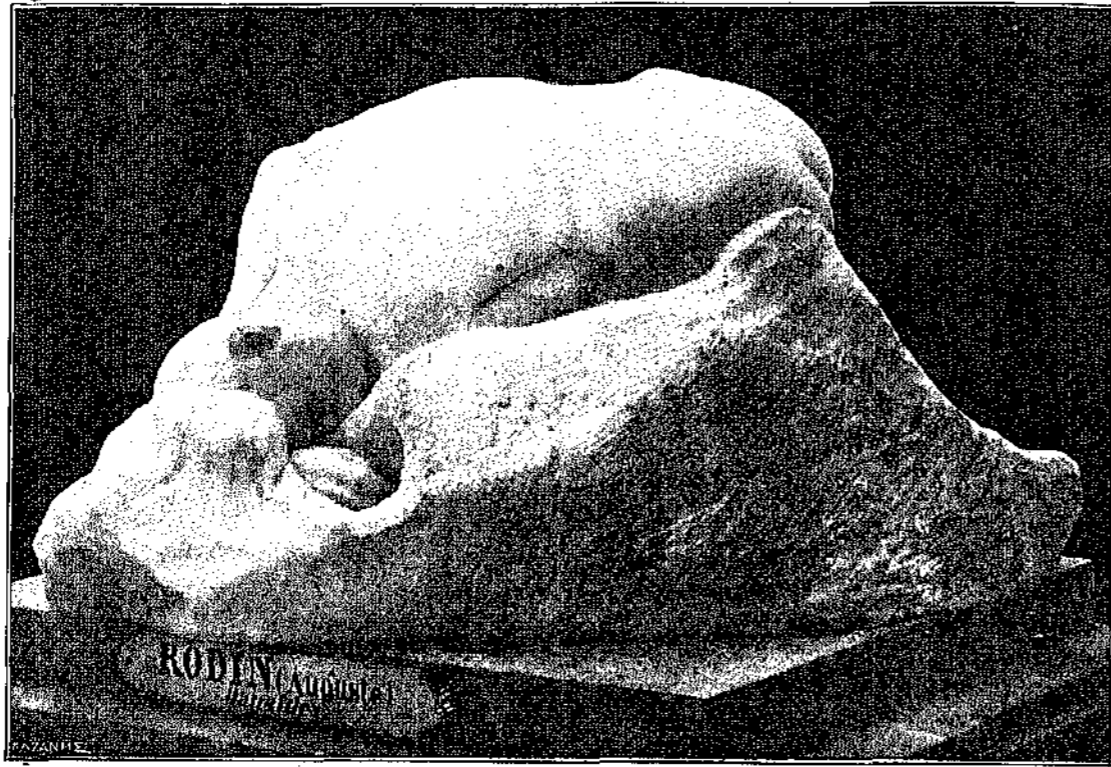
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

I. A. B.

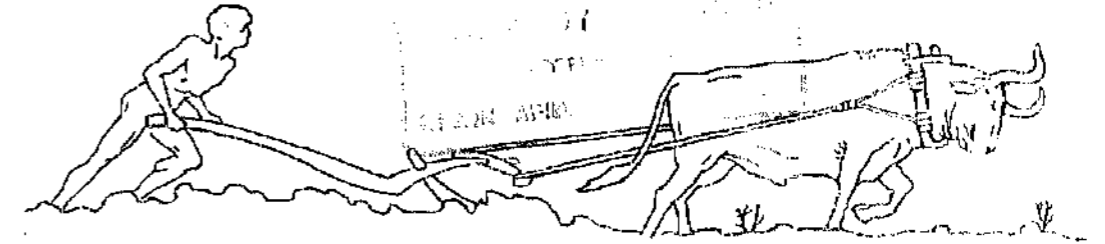

ΑΘΗΝΑΙ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑ", Κ. ΜΑΪΣΝΕΡ ΚΑΙ Ν. ΧΑΡΓΑΔΟΥΡΗ - 8028

ΑΝΑΓΛΩΣΣΗ — ΥΙΟΥ Α. ΠΟΝΤΕΝ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ 1Α' 15 Ο'
ΕΠΟΧΗ 1910

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΓΥΖΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΥΤΡΑ*

Λύτρα, ^{21/3} Μόναζο, τῆ 21/3 Δεκεμβρίου 1879

Ἡ εἶδησις τοῦ γάμου σου μὲ εὐχαρίστησε πολὺ διότι ἡ παντοεινὴ εὐχὴ μου ἦτον, νὰ μὴ μένης ὡς φύλλον ἀρημένον εἰς τοὺς ἀνέμους. Θὰ ἴδῃς. Λύτρα, ἐὰν ἔχῃς ὑπομονὴν ὀλίγην, ὅτι ἡ νέα σου ζωὴ εἶναι πολὺ γλυκύτερα τῆς πρώτης. Εὐχομαι μόνον εἰς τὴν νέαν Γυναῖκα σου, νὰ ἐννοήσῃ τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς σου, καὶ εἰς ἐσὲ ὀλίγην ὑπομονήν.

Πρόσφερε τὰ σεβασματὰ μου εἰς τὴν νέαν Σμυρνοποποῦλα σου, καὶ εἰπέ της ὅτι τὴν εὐχαριστῶ ἐκ προκαταβολῆς διὰ τὴν μέλλουσαν εὐτυχίαν σου.

Ἡ μικρὰ μας Πηνελόπη εἶναι κόσμος ὀλίκερος ἐὰν ἠμποροῦσε νὰ μᾶς ὀμιλήσῃ, θὰ αἶς ἠῆγετο ὅπως καὶ ἡμεῖς.

Ἐγὼ πρὸς τὸ παρὸν καταγινομαι εἰς ἓν skitz διὰ μίαν μεγάλην ἀλληγορικὴν εἰκόνα τὴν ὁποίαν ἔλαβον παραγγελίαν ἀπὸ τὴν ἐνταῦθα Κυβέρνησιν καθὼς βλέπεις λοιπὸν ἔγεινα καὶ ἀλληγορικὸς ζωγράφος.

Ταῦτα καὶ σὲ ἀσπάζομαι

Ὁ Σὸς
Ν. ΓΥΖΗΣ

Μόναζον, 21/2 Ἀγούστου 1887

* Ἀγαπητὲ Λύτρα,

Ἐπειδὴ εἶσον τόσον καλὸς καὶ μοῦ ἐπαίνεσες τὴν σημαίαν τοῦ Πανεπιστημίου, δι' αὐτὰ σὲ βιάζω καὶ ἐγὼ σήμερον σὲ μὴ ἀγγαρεύω. Ὁ τεχνίτης ὁ ὁποῖος τὴν κατεσκεύασεν, μὲ παρεκάλεσε νὰ μεσολαβήσω ὥστε νὰ φωτογραφηθῇ ἡ σημαία, καὶ διὰ τοῦτο σὲ παρακαλῶ πολὺ.

Εἰς τὸν Πρύτανιν τοῦ Πανεπιστημίου κύριον

* Τὰ γράμματα αὐτὰ τοῦ ξηνητεμένου πρὸς τὸν στεφάνου φίλον, μᾶς ἔδωκε μ' εὐγενεὴν προθυμίαν ἡ οἰκογένειά Λύτρα, τὴν ὁποίαν καὶ εὐχαριστοῦμεν.

Καταμήτησαν γράφω περὶ τοῦτου σήμερον, καὶ ἐλπίζω νὰ σὲ εὐκολύνῃ.

Φρόντισε λοιπὸν σὲ παρακαλῶ νὰ εὐχῆς ἔναι καλὸν φωτογράρον (διὰ νὰ μὴ ντροπιασθῆμε) καὶ ἀφοῦ λάβῃς τὴν σημαίαν, τοποθέτησέ την εἰς τὸ θεατρίον σὲ φῶς δυνατὸν καὶ καταλλήλον ὅπως κἀμῆ ὁ φωτογράφος τὴν φωτογραφίαν, ἀφοῦ δὲ κἀμῆ αὐτήν, νὰ τυπώσῃ δύο-τρία ἀντίτυπα καὶ νὰ μοῦ τὰ στείλῃ.

Θὰ ἐκδοθῇ εἰς ἓν περιοδικὸν σύγγραμμα. Ἐδῶ οἱ ἄνθρωποι ἐξοικολογοῦν νὰ τὴν θανατώσῃ ἄς τὴν καταγόρῃσιν αὐτοῦ οἱ κακόμοιροι.

Ἐύχομαι νὰ μανθάνω ὅτι εἶσαι καλὰ. Σὲ ἀσπάζομαι μετὰ τῆς οἰκογενείας σου. Τὸ αὐτὸ κἀμνεὶ καὶ ἡ Ἄρτεμις.

Ὁ Σὸς
Ν. ΓΥΖΗΣ

Μόναζον, τῆ 1/13 Νοεμβρίου 1889

Λύτρα σὲ χαιρετῶ,

Χθὲς ἔλαβον τὸ γράμμα σου μετὰ τοῦ ἐσωκλείστου σχεδίου τοῦ πληροξουσίου, τὸ ὁποῖον σοῦ ἔδωκε ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Ὀλυμπίων διὰ νὰ μοῦ στείλῃς, καὶ σὲ εὐχαριστῶ.

Χαίρω πολὺ δι' αὐτὸ τὸ ἰδιαιτέρον βραβεῖον μου, ἀλλὰ σὲ βεβαιῶ ὅτι θὰ ἐχαρῶμαι ἔτι περισσότερον ἐὰν μᾶς τὸ ἐμοῖρίζῃς.

Γράψε μου, σὲ παρακαλῶ, περὶ τοῦ εἰκονοστασίου τῆς Ἐδαγγελιστρίας ἐὰν μὲ κερμιέταιν ἀκόμη, νὰ προβῶ ἔδῳ εἰς τὸ σχέδιον, καὶ μάλιστα ταχέως, ἵνα μὴ χάνεται καιρὸς. Δυστυχῶς διεκόπην ἕνεκα τῆς ἀσθενείας τοῦ δερβαλιῶ μου. Ἐννοεῖς ὅτι εἶμαι πρόθυμος νὰ φροντίσω, καὶ μάλιστα ὅταν πρόκειται περὶ τῆς Ἐδαγγελιστρίας μου, τῆς προσοτίου μου. Ἐγὼ μάλιστα ἐσυλλογίσθημι ὅτι θὰ εἶναι πολὺ εὐμωρον νὰ γίνῃ τὸ προσκυνητάριον ἐκ ξύλου γλυπτοῦ ἐπιχρυσωμένου μὲ ὠραία καὶ ἀριμονότυα εἰς τὸ

ζωῶμα βελούδα κ.τ.λ. Πρέπει νὰ εἶναι ἀπὸ μίθω-
μαρον; Τίλος πάντων εἶπέ μου πῶς εἶναι ἡ ἰδέα
των. Μοῦ ἔλεγες τότε ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ ἐν
ἐκλεκτὸν πράγμα καὶ μοῦ φαίνεται καὶ ἐμὲ ὅτι
τὸ ἐκλεκτότερον ὅλης τῆς Τήνου εἶναι ἡ Ἑδω-
γελιστρία καὶ ὅτι τὸ ἐκλεκτότερον ὅλης τῆς Ἑδω-
γελιστρίας πρέπει νὰ εἶναι τὸ προσακνητάριον
ἐπὶ τοῦ ὁποῖου κίττια ἡ Μικῶν τῆς Θανατοφυ-
γοῦ. Πρέπει νὰ εἶναι λοιπὸν πράγματι κατὰ
ἐκλεκτὸν καὶ εἰς θέσιν ποῦ νὰ δύναται νὰ τὸ
βλέπωσι ὅλοι. Γράψε μου λοιπὸν σὲ παρακαλῶ.
Ἐμμεθα ὅλοι καλὰ καὶ σὲ ἀσπάζομεθα.

Ὁ Σὺς
Ν. ΓΥΖΗΣ

Μόναχον, 25/6 Αὐγούστου 1892

Ἀγαπητὴ Αὐτρα,

Μὲ τὰ καλὰ πράγματα ποῦ ἤκουσες δι' ἐμὲ
εἶναι βεβαίως καὶ πολλὰς ψευτιάς ἀνακατωμέ-
νες ἢ ἀλήθεια εἶναι καὶ τὸ plakat τῆς ἐκδέ-
σεως ἤρθεσ ἀπὸ πολὺ, καὶ τὸ Καραβὰλ ἐπίσης
ἀρῆσει πολὺ, καὶ ἠγοράσθη παρὰ τῆς ἐδῶ Κυ-
βερνήσεως διὰ τὴν νέαν Πανακοβήκη, ἀντὶ 12
χιλιάδων μαρκῶν αὐταὶ εἶναι αἱ ἀλήθεια.

Αὐτρα μου, εἶμαι πάρα πολὺ κουρασμένος
ἀνθρώπος, καὶ εἶναι καθήκον μου ἐπὶ τέλους
νὰ ἀναπαυθῶ εἴμη σθεδὸν ἀποφασίσει νὰ ἔλθω
τώρα τὸ θέρος, εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅπως σὰς ἰδῶ
ὅλους καὶ τὴν Πατρίδα μου, δυστυχῶς ὁμοίως
ἔπαθα πρὸ ὀλίγων ἑβδομαδῶν πάλιν ἀπὸ τὸν
δριτταμὸν μου μικρὸν ἐρεθισμὸν ὅστις μετὰ ὀλί-
γας ἡμέρας ἐθεραπεύθη ἐντελῶς, ἀλλὰ μολον-
τούτω, ὁ ἰατρὸς δὲν μὲ συμβουλεύει νὰ ἔλθω
τώρα εἰς τὰς μεγάλας ζέσταις καὶ εἰς σκόνας.
Λέγει θὰ εἶναι προτιμότερον ἐδῶ εἰς τὴν ἐξοχὴν
νὰ ἀναπαυθῶ ποῦ εἶναι τὰ πάντα καταπραΐναι.
Ὡς ἐκ τούτου σήμερον ἀναχωρῶ μεθ' ὅλης τῆς
οἰκογενείας μου, ἤτις σὲ χαιρετῶ, πλησίον τῆς
λίμνης Σταρενμπέργ, εἰς ἓν πολὺ ὄρατον χωρι-
ολάκι, καὶ ἀφοῦ ἐπὶ ὀλίγας ἑβδομαδῶν ἀναπαυθῶ,
θὰ ἰδῶ ἔάν εἶναι καρὸς νὰ ἔλθω περὶ τὸν
Σεπτέμβριον, ἢ νὰ τὸ ἀναβάλω διὰ τὴν ἐρχο-
μένην ἀνοιξιν, περὶ τὸ Πάσχα θὰ ἰδῶ καὶ θὰ
σοῦ γράψω. Μὴν τὸ διαδίδῃς ὁμοίως, διότι ἐπι-
θυμῶ νὰ σὰς τρομάξω.

Ταῦτα καὶ σὲ ἀσπάζομαι οἰκογενειακῶς

Ὁ Σὺς
Ν. ΓΥΖΗΣ

Υ. Γ. Θὰ σοῦ στείλω μερικὰ Plakat, εὐθὺς
ἄμα εἶρω εὐκαιρίαν.

Μόναχον, 15/7 Ἰανουαρίου 1894

Ἀγαπητὴ Αὐτρα σὲ χαιρετῶ,

Μὲ μεγάλῃ μου λύπῃ ἀκούω τὴν χρηματι-
κὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀισθάνομαι

ἐντροπὴν διὰ τὴν ἀγαπητὴν μου Πατρίδα. Ἦτο
λοιπὸν πεπρωμένον οἱ ἄνθρωποι τῶν ἡμετέρων τοῦ
21 νὰ φέρωσι τὴν Πατρίδα μας εἰς τὸ σημεῖον
νὰ μᾶς περιγελᾷ ὁ κόσμος καὶ μᾶς ὀβριζῇ ὡς
ψεῦδες. Τί νὰ σοῦ εἰπῶ, Αὐτρα, ἡ ψυχὴ μου
λυπᾶται πάρα πολὺ δι' αὐτό.

Ἐγὼ καταγίνομαι ὅπως καὶ πάντα, καὶ μάλι-
στα ἔχω νὰ σοῦ ἀναγγεῖλω, ὅτι ἐσχάτως ἔλαβα
μέρος εἰς ἓνα συναγωνισμὸν, εἰς τὸν ὁποῖον
μεταξὺ 174 ἔργων ἔλαβα τὸ πρῶτον βραβεῖον.
Τὸ χρηματικὸν ποσὸν ἦτο μόνον χιλία μάρκαις,
ἀλλὰ τὸ ἠθικὸν ἦτο μέγαλον, διότι μεταξὺ αὐτῶν
ἦτο 21 λαμπρὰ ἔργα. Ἡ δίκη των ἔγεινε ἀπὸ 6
ἑλληνοδικῶν ζωγράφων εἰς τὴν Ἰνσουλτορφ.
Ἐκεῖ ἀμέσως ἐξετέθησαν, καὶ κατὰ τὴν ἐπιθυ-
μίαν τῶν ἑλληνοδικῶν θὰ σταλοῦν καὶ εἰς
ἄλλας καλλιτεχνικὰς πόλεις τῆς Γερμανίας, ἄρα
θὰ τὰ ἰδοῦμε καὶ ἐδῶ. Ὁ ἔπαινός μου εἰς τὰς
ἐφημερίδας εἶναι μέγαλον. Τὸ θέμα εἶναι Μου-
σική, ὁμοιάζει δὲ μὲ τὸ Plakat τῆς ἐδῶ πρὸ
δύο χρόνων ἐκδόσεως, τὸ ὁποῖον σοῦ ἤρθεσ, καὶ
διὰ τὸ ὁποῖον εἶπες τῆς Ὀθρανίας Νάξου, ὅτι
οὐδεὶς ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ Περιοκλέους ἔκαμε
τοιούτον ἔργον εὐχαριστῶ, Αὐτρα. Τὸ νῦν πα-
ριστᾷ τὴν Ἀρμονίαν. Ὅταν θὰ τυπωθῇ, θὰ
σοῦ στείλω ἀντίτυπον, ἢ θὰ σοῦ τὸ φέρω ὁ
ἴδιος. Ὁ χρῆμα! πάσα μοῦ ὑστέρησες ἐκ τῆς
ζωῆς μου, καὶ ἀλλοῦ συσσωρεύεται γὰρ νὰ στα-
ταλοῦν σὲ καὶ τὸν πολὺτιμον χρόνον των. Ὡ!
ἀναποδιαῖς τοῦ κόσμου. Θὰ ἔλθω! καὶ πρέπει
νὰ ἔλθω . . . μοῦ πρέπει νὰ σὰς ἰδῶ νὰ ἰδῶ τὴν
γῆν ποῦ τόσον ἀγαπῶ.

Πολλοὺς χαιρετισμοὺς εἰς σὲ καὶ τὴν οἰκογέ-
νειάν σου ἐκ μέρους τῆς Ἀρτέμιδος καὶ παι-
διῶν μου.

Σὲ ἀσπάζομαι ὁ Σὺς
Ν. ΓΥΖΗΣ

Μόναχον, τῆ 21/2 Σεπτεμβρίου 1894

Ἀγαπητὴ Αὐτρα,

Ἡμεῖς εἴμεθα ἀκόμη εἰς τὴν ἐξοχὴν, πλησίον
τῆς λίμνης Starenberg, ὅπου ἤμαστον καὶ πέ-
ρσοι, καὶ τὴν ἐρχομένην Δευτέραν θὰ ἐπιστρέ-
ψωμεν εἰς τὸ Μόναχον, ἐπειδὴ τὰ παιδιὰ πρέπει
νὰ ἀρχίσουν τὸ σχολεῖον των. Ἐγὼ εἶμαι σήμε-
ρον εἰς τὸ Μόναχον διὰ διαφόρους κομισιῶνες
καὶ πρὸς τὸ ἐσπέρας θὰ ὑπάγω πάλιν ἔξω.
Ἐμμεθα ὅλοι καλὰ καὶ τὸ αὐτὸ εἶχομαι καὶ
δι' ἐσᾶς ὅλους. Σήμερον σοῦ ἀπαντῶ εἰς τὴν ἐκ
Τήνου 27 Ἰουλίου ἐπιστολήν σου.

Σὲ μακαρίζω ὅτι εἶσαι εἰς τὴν πατρίδα μας
Τήνον, ἐκεῖ ὁποῦ μοσκοβολοῦν ὅλα, ποῦ εἶναι
ὁ ὄρατος καὶ καθαρὸς ἀνεμος, τὰ τραγόνια, τὰ
σταφύλια καὶ τὰ σῦκα κ.τ.λ. Ἐάν εἶχα τὰ μέσα,
Αὐτρα, σὲ βεβαίω ὅτι θὰ ἠρξόμουν κατ' εὐθείαν
αὐτοῦ εἰς Τήνον καὶ εἶθε νὰ τὸ κατορθώσω.

Εἰς ποῖον μέρος ὁμοίως τῆς Τήνου ἐθρόσεσαι
δὲν τὸ γνωρίζω. Εἶσαι εἰς τὴν Χώραν ἢ εἰς τὸν
Πύργον εἰς τὰ πατρικά σου κτήματα; Καμιά
φορὰ νὰ μοῦ τὸ γράψῃς διότι ἠμπορεῖ νὰ σοῦ
ἐμβροβιάσω.

Ταῦτα, ἀγαπητὴ μου Αὐτρα, καὶ σὲ ἀσπάζομαι

Ὁ Σὺς
Ν. ΓΥΖΗΣ

Ἡ Ἀρτεμις ὡς καὶ τὰ παιδιὰ σὲ χαιρετοῦν.

Μόναχον, 3/15 Νοεμβρίου 1895

Ἀγαπητὴ μου ἀδελφὴ Αὐτρα, σὲ ἀσπάζομαι.

Ἐκ τοῦ τηλεγραφήματος τὸ ὁποῖον ἔστειλα
τὴν παρελθούσαν Δευτέραν εἰς τὸν Βασ. Νάξον,
ἔμαθες ὅτι ἐθρόσεκα εὐτυχῆς εἰς τὰς ἀγκύλας
τῆς οἰκογενείας μου.

Σήμερον σοῦ γράφω ὅτι ἐξακολοῦθω νὰ σὲ
βλέπω εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεγάρων, ὁλομό-
νησον καὶ κατασπυρνημένον, ἐξακολοῦθω νὰ σὲ
λυποῦμαι, καὶ νὰ εἶμαι μὲ τὴν ἔννοιαν σου, μὴ
ἐπαθῆς τι. Λάθος γινε, ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ καὶ ὁ
Νικολάωης μαζί σου. Θὰ εἶμαι εὐτυχῆς διὰ
λίβω καλὰς εἰδήσεις σας.

Εἰς ἐσὲ δὲν θέλω νὰ γράψω ὅπως καὶ εἰς
τοὺς ἄλλους. Σὺ ἀγαπᾷς τὰ σύντομα. Τοῦτο μόν-
ον. Τὸ ἀδελφικὸν σου παράπανον, τὸ ὁποῖον,
χωρὶς νὰ τὸ θέλω, ἐγινόμην ἀπορητὴ νὰ σοῦ
ἐπερῶν ἀπὸ τὸ στόμα, τό: (Μὰ τί γίνηκες, Νι-
κόλι), καὶ τοῦ ὁποῖου τὴν βαθειὰν ἔννοιαν
ἐννοοῦσα πολὺ καλὰ, ἂν καὶ σὰς ἐπειράξα ὅτι μὲ
μαλώνετε. Αὐτὸ λοιπὸν ἀρκεῖ, καὶ δὲν θὰ τὸ
ἀληθισμῶσ ποτέ, εἰς αὐτὸ εἶναι ὅλα, εἶναι ἡ
πατρικὴ ἀδελφικὴ καρδιὰ κ.τ.λ. Εἶναι ὁ Αὐτράς
μου, εἰς τὸν ὁποῖον χρεωστώ τὸ πᾶν μου. Αὐτὸ
τὸ γλυκύτερον παρῆπανον μοῦ τὸ ἔλεγον ὅλοι
ὄσοι μὲ ἔχουν μέσα-μέσα εἰς τὴν καρδιάν των
Δαξάζω τὸν Θεὸν διὰ τὴν τόσην μεγάλην
εὐτυχίαν τὴν ὁποίαν μοῦ ἐχάρησε, νὰ ἔχω φίλους,
καὶ πρὸ πάντων σέ, Αὐτρα.

Τὴν σύζυγόν σου τὴν ὁποίαν ἐγνώρισαι καὶ
ἐξετίμησαι ὡς ἑκατὸν σύντροφόν σου, τὴν χαι-
ρετῶ καὶ τὴν εὐχαριστῶ ἐγκαρδῶς διὰ τὰς περι-
ποιήσεις τὰς ὁποίας μοῦ ἔκαμεν. Τὰ τέκνα σας
ἀσπάζομαι.

Ναί, Αὐτρα μου, μὴ νομίσης ὅτι θὰ λησμο-
νήσω τὴν πρὸς ἐμὲ ἀγάπην καὶ καλωσύνην σας.
Τοῦτο μόνον σήμερον, ἀλλὰ μὲ τὰ εὐκαρινέ-
στερά μου αἰσθήματα

Ὁ ἀδελφός σου
Ν. ΓΥΖΗΣ

Μόναχον, τῆ 21/2 Ἰανουαρίου 1896

Ἀγαπητὴ Αὐτρα,

Τὸ γνωρίζω ὅτι σὰς ἀμέλησαι, ὅπως γνωρίζω
καὶ ὅτι σὰς ἀγαπῶ, ἀλλὰ τὰ φέρνει ἔτσι, αὐτὸ

τὸ εἶδος τῆς ζωῆς τὸ ὁποῖον πρὸ πάντων ἡμεῖς
ἐδῶ εἰς τὰς Ἑυρώπας κίνομεν.

Τὰ γράμματα τὰ ὁποῖα ἀπὸ διάφορα μέρη
λαμβάνω καὶ εἰς τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἀπαντῶ,
εἶναι ἐφίτος ἀκατανόητον πρᾶγμα, καὶ γράμ-
ματα τὰ ὁποῖα ποσὸς δὲν μὲ ἐνδιαφέρουν,
ἀλλὰ γὰρ νὰ φανῇ κανεὶς πῶς εἶναι κάπως
ἀναθρεμένος, κίνοιο τοῦ καθενὸς τὴν ὄρεξιν,
καὶ τὴν ἰδικήν σας, ὡς καὶ τὴν ἰδικήν μου τὴν
ἀναβίβωσ αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη ἀφορμὴ, καὶ ἡ
δευτέρα ὅτι καταγίνομαι νὰ φέρω τὴν ἐργα-
σίαν μου εἰς σειράν, ἤτις ἔνεκα τοῦ ταξείδιου
μου καὶ τοῦ φροήματος ποῦ ἔκαμα αὐτοῦ, ἔμεινε
ὀπίσω.

Καρῶστα αἱ!! ἄλλος ἤμουν αὐτοῦ, καὶ ἄλλος
ἐδῶ ἐδῶ κέρνω τὸ προῖ μὲζι μου εἰς ἓνα
χαρτὶ τυλιγμένο τὸ φραγῶ μου, καὶ πηγαίνω
περὶ ἀπὸ κίνοιο ἀπὸ ἓνα σκοτεινὸν ὄθρανόν
καὶ ὀμίλην εἰς τὸ Atelier μου, καὶ μένω ἐκεῖ
μέχρι τῆς 4^{ης} ὥρας, καὶ πάλιν κουρασμένος, πει-
νασμένος καὶ διψασμένος ἐπιστρέφω εἰς τὸ
σπίτι. Πᾶν αἱ καρῶσταις, τὰ λουκούμα, αἱ μα-
στιχίας, οἱ κισσῆδες καὶ τὰ γλυκὰ σας λόγια.
Πάει ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη τέτοια πράγματα
ἐδῶ τὰ ἐθροσκομαι εἰς τὸν Καζαμίνα καὶ πᾶν,
πᾶν, πᾶν. Μὰ τί εὐμορφὸ ποῦ ἦτον ἐκεῖνο τὸ
λάγιον τὸ ἀρνί.

Τὸ εἰς Ἀθήνας ὄνειρόν μου γίνεται καθ'
ἡμέρα ὄνειρότερον μολὶς τὸ πιστεύω ὅτι σὰς
εἶδα, καὶ μολὶς σὰς εἶδα σὰς ἀρῆσαι, καὶ ἂν δὲν
εἶχα τὰς ἐφημερίδας, στὰς ὁποίας ἔγραψαν τότε
ὅτι ἦλθα, δὲν θὰ τὸ ἐπίστευα. Μὰ τί εὐμορ-
φον ὄνειρόν! Ἀμ' ἐκεῖνο τὸ Γαλιῆσαι, εἶνα τέτοιο
πρᾶγμα δὲν πιστεύω νὰ ἔγινε εἰς αὐτὸν τὸν
αἰῶνα.

Ὁ Λέρις σὲ χαιρετᾷ ἐπίσης, εἶναι καλὰ καὶ
καταγίνεται καὶ αὐτὸς εἰς τὸν Ὀροφά του. Ἐχει
καὶ τὴν κατασπυρνητὸν του, ἐντούτοις πολὺ εὐχα-
ριστῶς ἐνθυμείται τὰς ὀφειλάς των Ἀθη-
νῶν, καὶ τῆς φιλοξενίας σας.

Νὰ μοῦ χαιρετῆς ὅλους ὅσους ἐγνώρισαι, καὶ
ἵσους ἐρωτοῦν δι' ἐμὲ, νὰ μοῦ χαιρετῆς τὸν
ἥλιον τῆς Ἀθήνας, καὶ νὰ τοῦ εἰπῆς ὅτι ποτέ
δὲν τὸν λησμονῶ, ὡς δὲν λησμονῶ καὶ τὰ τοῦ
Παρθενῶνος.

Καὶμένε Αὐτρα, μοῦ ἔταξες ὅτι θὰ μὲ πῆς
ἔστὰ Μέγαρον, εἰς τὸ Λαύριον, καὶ μὲ γέλασες.
Χαιρετῶ τὴν καρδίαν σου ὡς καὶ τὰ παιδιὰ
σου ὅλα. Τὴν γειτόνισσά σου τὴν κυρὰ Μαργεῖτα
οἰκογενειακῶς. Ἐνθυμοῦμαι τόσον τὰ μακαρό-
νια καὶ τὸν χορὸν τῆς μιᾶς, ὅσον καὶ τὴν ψαρό-
σουκα, καὶ τὰ παρῆπανα τῆς ἄλλης.

Σὲ χαιρετῶ καὶ πάλιν καὶ σοῦ εἶχομαι πᾶν
ἀγαθόν.

Ὁ Σὺς
Ν. ΓΥΖΗΣ

Μόναχον, 20/1 Οκτωβρίου 1896

Ἀγαπητέ μου Λύτρα,

Ἔλαβα τὴν ἀπὸ 12 Σεπτεμβρίου ἐπιστολήν σου. Χαίρω ὅτι σοῦ ἔκαμε εὐχαρίστησιν ἢ φωτογραφία μου. Ἐπίσης χαίρω ὅτι με εἶχες μαζί σου εἰς τὴν Σμύρνην καὶ ἐτρώγαμε καιρέρια. Πάν τὰ χρόνια!! καὶ πᾶν, πᾶν, πᾶν! Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ μᾶς κἀμὴ νηούς, ἀλλὰ δὲν ἔμπορεῖ οὐτ' Αὐτός. Οἱ νόμοι Του εἶναι ἀμετάβλητοι καὶ γι' Αὐτὸν τὸν ἴδιον ἀκόμη. Εἶθε νὰ ξαναϊδώθωμεν γὰρ νὰ τὰ εἰποῦμε. Πέρυσι δὲν ἐπροφθάσαμε νὰ εἰποῦμε τίποτε, καὶ ὁ καιρὸς παρήλθε ὡς ἀστραπή. Τί εἴμορφα ποῦ ἦτον! Ἄμ' ἐκεῖνο τὸ Γαλάτσι, ποῦ ἔφυγες ἀπὸ τοὺς πρώτους διότι ἐφοβήθης τὴν ὑγρασία καὶ ἄλλα τὰ μετάνιωσες καὶ ἤθελες νὰ ἔλθης παιδὸς εἰς προῦσιάν-τησίν μας; Πῶς τὰ θυνοῦμαι ὅλα.

Τώρα καὶ ἓνα σπουδαῖον.

Ἔλαβα γράμμα παρὰ τοῦ αὐτοῦ γείτονός μου Δοῦκα, ὅστις μοῦ γράφει ὅτι ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν πωλεῖται ὁ οἶκος του, καὶ ὅτι ὁ ἀγοραστὴς ἐπιθυμεῖ νὰ γνωρίζῃ τὰς ἀπαιτήσεις μου, διότι πιθανόν νὰ ἀγοράσῃ καὶ τὰς δύο οἰκίας. — Αὐτὸ εἶναι ἓνα ζήτημα τὸ ὁποῖον μοῦ ἔβαλε τὸ μαχαίρι στὴν καρδιά. — Αὐτὴ ἡ μικρὰ γωνία τῆς γῆς μοῦ ἦτον τόσον ἀγία καὶ τὴν ἀγαπῶ!, δι' ὅλους τοὺς πολλοὺς λόγους τοὺς ὁποῖους δύνασαι νὰ ἐννοήσῃς. Πάντοτε δὲ ἐλυπούμην ὅτι τὸ ἀγαπητόν μου αὐτὸ μέρος εἶχε τὴν ἀτυχίαν νὰ κτίζουν οἱ γείτονες μεγάλους τοίχους πλίστον του, καὶ ἐπὶ τέλους νὰ τοῦ ἀφαιρέσουν τὸ φῶς, τὸν ἥλιον καὶ νὰ τὸ καταστήσουν ὡς τάφρον. Ἡ θέσις του εἶναι καλὴ εἶναι εἰς κέντρον, καὶ ἂν εἶχε τὸ φῶς του, καὶ ἦτον καὶ τὸ σοκάκι καθαρότερον, (ὡς εἶδα τὸ βρωμίζον οἱ καλοὶ γείτονες) θὰ ἦμιον εὐτυχής, διότι ὡς εἶπα εἶναι εἰς κέντρον καὶ μολαταῦτα ἐντὸς αὐτοῦ εἶναι μεγάλη ἡσυχία. Ἐάν τώρα ὁ ἀγοραστὴς τοῦ Δοῦκα κτίσῃ οἶκον μεγαλύτερον, ἕως εἰς τὸ σοκάκι, τὸ ὁποῖον εἶναι πολὺ πιθανόν, τότε ἡ ἀγαπητὴ μου αὐτὴ γωνία θὰ γίνῃ ὡς ὁ Τάρταρος, κατεστράφη, καὶ τὸ Atelier δὲν ἔχει πλέον καμίας ἀξίαν. Τί νὰ κάμω λοιπόν; Λύτρα, σὲ ἐθεώρησα πάντοτε ἀδελφόν μου, κάμω λοιπόν σὲ παρακαλῶ με ὅλα μου τὰ ἀδελφία ἓνα συμβούλιον καὶ γράψτε μου τί νομίζετε ὅτι εἶναι προτιμότερον νὰ κάμω, καὶ πληροφορηθῆτε ποῖαν ἀξίαν ἔχει καὶ γράψτε μου εὐθὺς τὴν ἰδέαν σας, — διότι πρέπει νὰ ἀπαντήσω εἰς τὴν ἐρώτησιν τοῦ Δοῦκα. — Πέρυσι ποῦ ἦμιον αὐτοῦ μοῦ ἐπρόσφεραν νὰ ἀγοράσω τὸν

¹ Γράφει διὰ τὴν πατρικὴν του οἰκίαν, ἣ ὁποία εὐρίσκειται εἰς τὸ βάλθος ἑνὸς μικροῦ ἀδιεξόδου δρόμου εἰς τὴν ὁδὸν Θεμιστοκλέους δεξιᾷ, ὀλίγον πρὶν φθάσωμεν εἰς τὴν ὁδὸν Ἀκαδημίας.

οἶκον τοῦ Δοῦκα δὲν μοῦ ἦτον δυνατόν, διότι δὲν ἔχω. Θὰ ἐγίνετο βεβαίως ἓνα ὄφαιον κτήμα, καὶ θὰ ἔσωζα τὴν πατριάν μου γῆν. Ὑπομονή. Ὁ Θεὸς ἄς συγχωρήσῃ.

Ἡ αἰτία αὐτὴ μοῦ ἤνοιξε παλαιὰς πληγὰς καὶ με ἐμελαγχόλησε καὶ παιδεύω καὶ σᾶς.

Ὡς σοῦ ἔγραψα ἀπὸ τὴν ἐξοχὴν ποῦ ἐπήγαμε ὅπως ξεκουρασθῶμε ὀλίγον, ἔβρεχε, ὄλο ἔβρεχε, καὶ βρέχει ἀκόμη καὶ ἐδῶ ἄθλιον καλοκαίρι. Τώρα ἀρχίζουν ὀμίχλαι ἕως πᾶν εἰς τὸν διάβολο.

Λοιπόν, Λύτρα, σᾶς χαιρετῶ μετὰ τῆς οἰκονείας σου, ὡς πράττει καὶ ἡ κουμπάρα Ἀρτεμς.

Ὁ Σὸς

N. ΓΥΖΗΣ

Μόναχον, 15/27 Ἰουλίου 1896

Ἀγαπητὴ Λύτρα,

Ἔλαβα τὸ γράμμα σου, χαίρω ὅτι εἶπες τὴν καλὰ καὶ ὅτι αἱ τρικυμῖαι σου ἦτον περαστικαί. Αὐτὰ ἔχει ὁ κόσμος, Λύτρα. Ἐμαθα ὅτι δὲν θὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν Τῆνον, γιατί ἔχετε μετακόμισαι ἓνα πουλάκι ἦλθε καὶ μοῦ τὸ εἶπε. Λυποῦμαι δι' αὐτό, διότι εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἀναλαμβάνετε ἐκεῖ ὅλοι σας, εἰς ἐκεῖνο τὸν εὐλογημένον τόπον ποῦ καὶ τὸ κρηθαρμένο φωνὴ ἀναστάνει. Ὅταν θὰ συνδέσετε τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν Εὐρώπην διὰ τοῦ σιδηροδρόμου σας, θὰ καταρραλῶ καὶ ἐγὼ με ὄλο τὸ σὸί μου κατ' εὐθείαν, διὰ τὴν Τῆνον μας. Πολὺ ἐλυπήθηκα ποῦ δὲν τὴν εἶδα πέρυσι ποῦ ἦμιον αὐτοῦ. Μὰ ἦμιον πράγματι αὐτοῦ; ἐγὼ ὁ ἴδιος; νὰ μὴν ἦτον δνειρον;!! Τί εἴμορφο δνειρο!! ἀλλὰ δὲν με ἄφησε ἡ τόσον μεγάλη καλωσύνη τοῦ ἀνθρώπου, νὰ ἴδω τὸν τόπον μου, τὸν ὄφαιότατόν μου τόπον.

Προχθὲς Σάββατον ἐκλείσαν καὶ ἐδῶ τὴν Ἀκαδημίαν καὶ αὐτὰς τὰς ἡμέρας θὰ ζητήσω κατοικίαν εἰς τὴν ἐξοχὴν, ὅπως ξεκουρασθῶ καὶ ἐγὼ ὀλίγον ἀπὸ τὰ βόσανα, καὶ ἡμιπορέσω νὰ ἀνθῆξω εἰς τὸν ἐρχόμενον χειμῶνα, ὅστις εἶναι τόσον μακρὸς καὶ σκληρός. Ἡ ἰδυσὴ μου ἐργασία ἐπήγε ὡς καὶ πάντα πολὺ ἀργά· ὀλίγα ἐξέτελεσα. Ἡ ἐκ 40 περίπου μαθητῶν σχολῆς μου κατατρώγει καιρὸν καὶ δύναμιν, ἔτσι ἦτον γραφτὸ νὰ γίνω πρὸς τιμὴν μας μὲν καθηγητὴς, ἀλλὰ καὶ συγχρόνως νὰ μὴν ἔχω ἐκ τοῦ πολυτίμου μου χρόνου παρὰ ὀλίγιστόν τι ἐπεθύμουν καὶ ἐγὼ νὰ ἐκτελέσω ἔργα, πλῆθος ἰδέας αἱ ὁποῖαι μοῦ κατακαίουν τὴν καρδιά. Ἀναθεματισμένη παρᾶ!...

Λύτρα, σὲ παρακαλῶ ἐάν δὲν ἐπῆρες ἀκόμη τὸ μέρος μου ἀπὸ τὴν τράπεζαν, ἐάν εἶσαι εἰς τὰς Ἀθήνας, λάβε σὲ παρακαλῶ τὸν κόπον καὶ παραλάβε τα καὶ ἐάν ἔχῃς ὁ ἴδιος ἀνάγκην αὐτῶν κράτησέ τα, ἐάν ὄχι, τότε δῶσε τα τοῦ

Ματθαίου ἢ τῆς Μαργέτας ὅπως ἀρχίσῃ τὸν τῆρον τῶν Γονέων μου.

Τὸ ἀναμνηστικὸν μετᾶλλον τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων ἔλαβα, μοῦ τὸ ἔφεραν ἡ κυρία Πούσβαλτ μοῦ ἤρθε ἡ ἰδέα σου πολὺ, καὶ χαίρω ὅτι εἶχαμε περίσου τὴν αὐτὴν σκέψιν.

Μὲ πρώτην εὐκαιρίαν θὰ σοῦ στείλω καὶ ἐγὼ ἐν ἀντίτυπον τοῦ διπλώματος, καὶ ἄλλο ἐν διὰ τὸ Atelier μου... Ἀλλά, τί Atelier! ἔμαθα ὅτι ἐπωλήθη τοῦ γείτονος μου Περσηνιά τὸ σπίτι, καὶ βεβαίως περιμένει καὶ τὴν τὴν ἀγαπητὴ μου καὶ ἀγίαν γωνίαν, ἄχ παρᾶ τί σκληρὸς ποῦ εἶσαι!

Λύτρα, ὁ κ. Σκόκος μοῦ ἔστειλε δύο φωτογραφίας τῶν ἔργων σου, ὅπως τὰς δώσω ἐδῶ καὶ κάμω σου cliché καὶ τυπώσῃ εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του. Ὁ τεχνίτης μοῦ εἶπεν ὅτι δὲν θὰ γίνον καλὰ ἐπειδὴ αἱ φωτογραφίαι εἶναι ἀδύνατοι καὶ στραβαί. Δὲν ἔχεις τέχα φωτογραφίας ἄλλων σου ἔργων; στείλατέ μου γρηγορὰ ὅπως τὰς παραγγείλω. Μὴ με ἀφήσῃς μοναχῶ, θέλω τὴν συντροφιά σου, μόνος μου θὰ ἐντρέπωμαι.

Τὴν κυρίαν σου ὡς καὶ τὰ τέκνα σου χαιρετῶ ὡς κάμνει καὶ ἡ Ἀρτεμς καὶ τὰ παιδιὰ μου, σὲ δὲ ἀσπάζομαι καὶ μένω

Ο ΝΙΚΟΛΑΣ

Ἀγαπητὴ Λύτρα, Μόναχον, 5 Ἀυγούστου 1898

Ἡ γλυκεῖά μου παρηγοριὰ εἶναι ὅτι ἔχω παιδιὰ οἰκογένειαν ἥτις με κάμνει εὐτυχὴ καὶ ὅτι καταγινόμενος σπουδαῖον καὶ φιλοσοφῶν εἰς τὴν Τέχνην μας τὴν ὄφαιαν, εὐρίσκομαι εἰς σημεῖον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον δύναμαι τοιλάχιστον νὰ βλέπω ὅτι ὄφαιον καὶ μεγαλοπρεπὲς ἔχει τοῦτος ὁ κόσμος, ὅτι ὄφαιον καὶ μεγαλοπρεπὲς ἔξετέλεσε νοῦς ἀνθρώπου, καὶ δύναμαι με πεποθήσιν νὰ εἶπω ὅτι καὶ αὐταῖς τοῖς μεγαλοπρεπῆς προσπάθειάς μας Ἑλληνας, τοὺς μεγάλους καλλιτέχνας ἐννοῶ, καὶ αἰσθάνομαι ἤδη, καὶ θεωροῦμαι κατὰ τοῦτο εὐτυχής. Καὶ ἀπὸ ἠθικῆς ἀμοιβῆς εἶμαι γεμάτος· οἱ καλλιτέχνη με σέβονται. Ἴσως δὲν θὰ νομίζεις ὅτι δὲν εἶχα λόγον νὰ σοῦ φληναρῶ τὰ ἀνωτέρω, ἀλλὰ τοῦτο τὸ ἔκαμα μόνον διὰ νὰ σὲ παρηγορήσω ὡς φίλον μου, ὅτι ἄλλο τι δὲν καταρῶσα νὰ κάμω. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κινεῖ τὸν κόσμον δυστυχῶς δὲν ἦμιον ἄξιος νὰ ἀποκήσω, δὲν ἦμιον εἰς ὅλην μου τὴν ζωὴν διόλου πρακτικὸς, μόνον ὑπερήφανος καὶ ντροπαλός, δὲν ἐκαταδέχθηκα οὔτε νὰ παρακαλέσω ἢ ἐνοχλήσω ἢ κολακείσω ἢ δωροδοκήσω, ὡς κάμνει ἄλλος ὁ κόσμος. Καὶ ἐνῶ ἄλλοι κατώτεροί μου διὰ τῶν μέσων αὐτῶν ζοῦν ἀνέτως καὶ ἡμιποροῦν καὶ κινῶνται, ὁ φίλος σου Νικόλαος ἐξακολουθεῖ νὰ ζῇ ὡς παιδί στενοχωρημένο, ὡς παιδί ὄφαιον εἰς τὰ ξένα.

Νὰ μὴ λυπηθῆς δι' αὐτὸ διόλου, Λύτρα μου,

διότι ἐλπίζω ἐλπίζω εἰς τὸν Θεὸν ὅτι θὰ ἀξιωθῶ νὰ ἴδω καὶ αἰσθάνω τὸν ἑαυτὸν μου ἡσυχον. Εἶθε.

Τὴν μεγάλην εἰκόνα τὴν ὁποῖαν ἔχω παραγγείλει ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν ἐδῶ, δὲν ἐτελείωσα ἀκόμη. Ἐλπίζω, ἀφοῦ μετὰ ἓνα μῆνα ἐπιστρέψω ἀπὸ τὴν ἐξοχὴν ποῦ θὰ ὑπάγω αὐτὰς τὰς ἡμέρας μετὰ τὴν οἰκογένειάν μου, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θὰ τελειώσω. Εἶμαι πολὺ κουρασμένος καὶ θεωρῶ καθῆκον μου νὰ ἀναπαύσω τοιλάχιστον ἐπὶ τρεῖς-τέσσαρας ἑβδομάδας τὸν φίλον σου Νικόλαον, τὸν ὁποῖον κατεκούρησεν ἡ φιλοτιμία νὰ εἶναι καὶ διάσκαλος καὶ καλλιτέχνης καλός. Στυγνὸν!

Ἡ Ἀρτεμς ὡς καὶ τὰ τέκνα μου εἶναι καλὰ καὶ σὲ χαιρετοῦν ὡς καὶ τὴν οἰκογένειάν σου. Τὸ ἴδιον κάμνω καὶ ἐγὼ καὶ σὲ ἀσπάζομαι

Ὁ Σὸς

N. ΓΥΖΗΣ

Ὅλα μου τὰ ἀδελφία, γαμπρούς, ἀνιήματα, παρρημία, φίλους καὶ γνωρίμους χαιρετίζω. Εἰς τὰ ἀδελφία μου θὰ γράψω ἀπὸ τὴν ἐξοχὴν. N. Γ.

Ἀγαπητὴ Λύτρα, Μόναχον, 12/24 Μαρτίου 1899

Ἔλαβα τὸ γράμμα σου χαίρω ὅτι εἶσαι καλὰ. Σὲ εὐχαριστῶ ὅτι ἐφρόντισες νὰ λάβῃς τὸ μέρος μου ἀπὸ τὴν Ἔθνη. Τράπεζαν. Δῶσε σὲ παρακαλῶ εἰς κάθε μου ἀδελφίαν ἀπὸ 50 δραχμὰ καὶ εἰπέ τους νὰ με συγχωρήσουν ὅτι τοὺς ἀργησα τὸ νέον ἔτος τὸν μτοναμά των.

Ἐγὼ καταγίνομαι εἰς τὴν μεγάλην μου εἰκόνα, τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ ἔχω τελειώσῃ εἰς τὰς 20 Μαΐου, διότι θὰ τὴν στείλω εἰς τὴν ἐδῶ καλλιτεχνικὴν ἐκκλῆσιν. Ἐννοεῖς εἰς ποῖαν συγκίνησιν εὐρίσκομαι, ἐργάζομαι ἀδιακόπως καὶ ἐπειδὴ ζητῶ νὰ σκέπτομαι καὶ νὰ αἰσθάνομαι ἀδιακόπως, εἶμαι τρομερὰ κουρασμένος ἄχ, ἂν ἡμιποροῦσα ἀφοῦ τὴν παραδώσω νὰ ἔβρεχα ἐκεῖ στὴν Τῆνον μας νὰ κάθωμαι σ' ἓνα περιγιάλι καὶ νὰ ξεκουρασθῶ, νὰ ζήσω. Σὲ βεβαίως ὅτι πολέμῳ πόλεμον ἄχι σὺν τὸν ἴδιόν σου, ἀλλὰ ἀντέχω μέχρι τελευταίας πνοῆς σὲ ταμποῦρι μου, πρὸς δόξαν τῆς σημαίας μου. Μοῦ γράφεις ὅτι ἦλθεν ἕνας μεσίτης καὶ σὲ ἔβαλε νὰ με ἐρωτήσῃς ἐάν πωλῶ τὸ σπίτι μου. Τὸ πατρικόν μου αὐτὸ σπίτι, ἡ γλυκεῖά μου αὐτὴ ἐνθύμησις μοῦ ἔκαμε εἰς τὴν ζωὴν μου πάντοτε μεγάλην ἔννοιαν, καὶ με ἐλυποῦσε ἡ τύχη του, γιατί τέχα νὰ εὐρεθῇ εἰς τὸ σημεῖον ποῦ εὐρίσκειται καὶ μόλα ταῦτα, Λύτρα, τὸ γνωρίζεις ὅτι τὸ ἀγαπῶ. Μὲ ἐνδιέφερε μόνον τοῦτο νὰ ἐγνωρίζω, τί εἶναι δίκαιον νὰ μοῦ προσφέρῃ ὁ ἐνδιαφερόμενος. Τί δηλαδὴ μοῦ προσφέρουν δι' αὐτὸ τὸ σπίτι. Ἡ θέσις του τὸ γνωρίζω ὅτι δὲν ἔχει καμίας

ἀξίαν, καὶ μολοντοῦτο ἤμπορεῖ νὰ ἔζη καὶ καλὴν ἀξίαν διότι ὁ ἀγορῆζων αὐτὸ, θὰ ἀφελήθῃ βεβαίως τοῦ δρομίστου, συνδέων αὐτὸ μετὰ τοῦ γειτονικοῦ. Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν γνωρίζω ποσῶς πῶς εἶναι αὐτοῦ αἱ τιμαὶ τῶν σπιτιῶν καὶ τῶν οἰκωπέδων, δὲν δύναμαι ποσῶς νὰ ἀποφανθῶ καὶ πόσον τὸ πωλῶν θὰ τὸ συλλογισθῶ ἴσως εἰάν μοῦ προσφέρουν καλὴν τιμὴν διὰ 2-3 χιλιάδες δραχμῶν οὔτε λόγος νὰ γίνῃ διότι ἢ ταῖς ἔχω αὐταῖς ἢ δὲν ταῖς ἔχω καὶ αὐταῖς μοῦ εἶναι τὸ ἴδιον. Ἐμένα τὸ σπιτάκι αὐτὸ μοῦ ἐκόστισεν ἄνω τῶν 12 χιλιάδων ἀπ' ἐκεῖνα τὰ χρόνια.

Θὰ ἦτον βεβαίως ἀπλουστερα ἢ λύσις αὐτοῦ τοῦ προβλήματος εἰάν εἶχα ἐγὼ νὰ ἀγοράσω τὸ γειτονικὸν ἀλλὰ μέχρι τῆς σήμερον δὲν θέλει νὰ με βοηθήσῃ ἡ τύχη.

Ἐάν τὸ πατρικόν μου σπιτάκι τὸ ὁποῖον εὐρίσκειται εἰς ἀτυχῆς σημείον τῆς πόλεως, δὲν πωληθῇ ὅπως τὸ πρέπει, δὲν πειράζει διόλου, ἐλπίζω νὰ τὸ κάμω ἕνα μουσεῖον Γόζη, καὶ ἐν δὲν ἔζη τὸν ἥλιον ἀρκετὸν, ἐντούτοις ἐλπίζω ὅτι θὰ φέγγῃ ἀρκετὰ, καὶ μάλιστα ἀφοῦ οἱ ἄνθρωποι τὸ νοιώσουν.

Λοιπὸν δὲν τὸ πωλοῦμε, ἀλλὰ μᾶς ἐνδιαφέρει νὰ μάθωμε πόσον μᾶς προσφέρουν.

Χαῖρε, Λύτρα. Εἶδε ὁ Θεὸς νὰ μᾶς ἀξιώσῃ νὰ ξαναἰδωθῶμεν, τότε θὰ σὲ πάρω καὶ θὰ πάμε εἰς τὴν Τήνη μας καὶ μοναχοὶ καὶ ἡσυχοὶ θὰ τὰ εἰποῦμε ὅλα.

Εἴμεθα ὅλοι καλὰ καὶ σὲ ἀσπαζόμεθα.

Ὁ Σὸς

Ν. ΓΥΖΗΣ

Η ΒΛΑΧΟΥΛΑ

Δημοτικὸ τραγούδι τοῦ χοροῦ καὶ τοῦ δρόμου

p Μετρίως

Βλα - χού - - - - - λα - νερ ῥο - θά - - - - - λα - .

γε - νά - ά - πό - - - - - ψη - λή - ρα - χού - λα, - κιά - .

βλά - χος - - - - - κα - (μπά! - μπά! - μπά! - - - - - γκέ! - γκέ! - γκέ - - - - - ά! ά!

ά!) κιά - βλά - χος - - - - - κα ρα - - - - - μό - - - - - νε - .

νε - κα - ρα - - - - - μό - - - - - νε - - - - - νε.

Η ΒΛΑΧΟΥΛΑ

- Βλαχούλα νεροβόλαγε
νὰ πὸ ψηλὴ ἄχαούλα,
κι' ὁ βλάχος καρμιόνεψε
ψηλὰ στὸ μετερίζι.
- 5 Βλαχούλα μ', ποῦθε νερχεσαι;
κιὰμ' ποῦθε κατεβαίνεις;
— Νὰ πὸ τὴ μάννα μ' ἔρχουμαι,
στὰ πρόβατα πααῖνω.
Πάω ἀλάτι καὶ ψιωμί,
10 τσαρούγια τοῦ τοιοπάνη.
— Μπρὲ θηλυκὸ νταζιέδικο,
μπρὲ θηλυκὸ ζιαλήμι,
μπρὲ γιὰ φοβόλα κατὰ δὴ
μπρὲ γιὰ ἴλα πὸ τὴ στάνη.
- 15 Νὰ φῆς, οὔρε, μανόγαλο,
νὰ φῆς, ἔε, κοινομιάρι.
Νὰ πιῆς, οὔρε, τυρόγαλο,
καὶ γάλα χωρὶς τριζα.
Νὰ φῆς κουλάστρα πυχτερή,
20 σιάλη καὶ ξεροτύρι.
Καὶ γεριμέξι ὄμορφο,
ὄμορφοκαμωμένο.
Μουτζήθρα πὸ τὴ στάνη μου,
καὶ πύχτρα μπουμπουτένια.
- 25 Νὰ φῆς οὔρε βραστογαλιά,
νὰ φῆς, οὔρε, μπαζίνα.
Νὰ ἰδῆς, οὔρε, τὸ λάγι-ἀρνὶ
τὴν ἄσπρη τὴν προσβάτα.
Νὰ ἰδῆς καὶ τὴν ἀράπω μου
τὴν ξακουσμένη σκύλα.
- 30 — Οὔρε, βλάχε, καράβλαχε,
ὄε μαυρολυγδομούρη,
οὔρ' εἶνε φτοῦνα ποῦ μοῦ λῆς,
ἐφτοῦνα ποῦ μοῦ κρένεις;
35 Νὰ ῥοβολήσω κατὰ φτοῦ
νάρθῶ κατὰ τὴ στάνη;
Ξιέρεις τὸ ποιὰ εἶμι ἐγὼ
πὸ ποιὰ σειριὰ κρατιέμαι;
Ἐγὼ εἶμι ἡ τοιοῦπρα τοῦ Ρουσιὰ
40 τάνηψι τῆς Ζιαχάρως,
πῶχω τὰ χίλια πρόβατα,
τὰ πεντακόσια γίδια.
- Οὔρ' τί τσιμπ(ου)νάει τὸ θηλυκὸ
τὸ διαλοσπαρμένο!...
45 Οὔρε τὸ διαλοσπαρμα
τὸ διαλογεννητούρι;
Γιὰ τήραξε κακόμοιρο
μὴ μπάς καὶ εἰν' ἀλήθεια!...
Οὔρε παιδί μ' καλόπαιδο,
50 μπερὲ θηλυκὸ παρμένο,
ἔλα μου δὴ κοκάρω μου,
νεραϊδοζυγισμένη.
Μπρὲ, γιὰ ἴλα δὴ καὶ σίμωσε
νὰ ῥοτοβαρεθῶμε.
- 55 Νὰ γκλείνουμε τὰ τζίνουρα
ζιερόδεξια τὰ μάτια,
καὶ νὰ σιοῦ λῆς καὶ νὰ μοῦ λῆς,
καὶ πάλι νὰ σιοῦ λῆς.
Νὰ ξεροκαταπίνουμε
60 νὰ ξερολαχταρῶμε,
χωρὶς νὰ μουνταρέψουμε,
χωρὶς νὰ δαγκωθοῦμε!...
Μὰ ὄχι, καὶ τὸ χᾶιδεμα,
πρέπει, πουλί μου, πρέπει.
- 65 Μὰ σιμάμα κῆνα φιλι
δὲν πρέπει νὰ φιλιῶνται,
κεῖ τὰ πουλιὰ ποῦνε μαζὶ,
ἐκεῖ τὰ περιστέρια;
— Δὲ μπάς ἀπ' κεῖ ποῦ ἔρχουσιαν
70 δὲ μπάς καταδιαόλου...
— Τί λῆς διαλοζιάγαρο
ἴπ' δὲ νοιάθεις ἀπὸ δαῦτα;
Γιὰ κᾶνε πῶς καὶ δὲ μούτῆς,
κι' ἀπὲ σὲ πᾶν' ἡ γκλίτσια.
- 75 Σὲ πᾶνω φτοῦνα τώρα δὴ,
πῶς πᾶνω τὴ μιλιάρω.
Καὶ σὲ πετάω ἐδὴ πᾶ,
καὶ κάνω κατὰ πέρα.
Πάνου στὸ Κιόσι στὴ σπηλιὰ
80 στὸ Ζιάστιανο στὴ Γράβα,
καὶ χάνουμαι στὸ Μπαρναβό,
καὶ κεῖ σὲ λογαριάζω.
Κι' ἀπ' ἄς τὸ μάθη κι' Ἀγγελῆς
κι' ὁ γέρο-Σιακαράκας.

Τὸ τραγοῦδι, ἢ *Βλαζούλα*, εἶνε πολὺ γνωστὸν εἰς τὴν Πελοπόννησον, Στερεῖαν, Θεσσαλίαν, Ἠπειρὸν καὶ Μακεδονίαν. Ἔννοεῖται, μὲ μερικὰς παραλλαγὰς εἰς τὸ ποιητικὸν μῶνον μέρος. Εἶνε ἀπὸ τὰ τραγοῦδια ἐκεῖνα, καὶ τραγοῦδοι ἀπὸ χορῶ καὶ ἀπὸ δρόμο ἢ καὶ τὰ μεταχειρίζονται ὡς ἐπαρδῶν, (πιστρώγια, γυρίσματα), ἀπὸ τέλος ἐκείτης μουσικῆς περιόδου, τραγουδιῶν τοῦ *τραπεζιοῦ*, τῆς *τάβλας* ἢ *καθιστά*. Χορεύεται δὲ κατὰ πολλὸν διάφορον τρόπον, κατὰ τὸν ρυθμὸν καὶ κατὰ τὴν τάξιν τῶν χορευτῶν, ἀπὸ τὰ πιθηκῶν (*ἄρβανήτικα, τορμίκα*), καὶ τὰ σαρτὰ χορευτικὰ τραγοῦδια. Οἱ χορευταί, ἀπλώνουν πλάγι τὰ χεῖρα, ὥστε, τὸ δεξιὸν χεῖρ τοῦ καθενὸς νὰ φθάσῃ, ἀπλωμένον, ἀπὸ τὸν ἀριστερὸν ὡς τὸν δεξιὸν ὅμιον τοῦ δεξιοῦ του χορευτοῦ καὶ τὸ ἀριστερὸν, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, ὡς τὸν ἀριστερὸν ὅμιον τοῦ ἀριστεροῦ του χορευτοῦ. Καὶ χορεύουσιν, κἀμνοντες τρία βήματα πρὸς τὰ ἐμπρὸς (τὸ τρίτον πεταχτὸ καὶ λίγο ἀνοικτότερον μὲ κίμην, *τσάκισμα*), πρὸς τὰ ἐμπρὸς τοῦ δεξιοῦ γόνατος, καὶ συγχρόνως βήρουν καὶ στήριζαν τοῦ ἀριστεροῦ, ὥστε νὰ σχηματίσῃ τοῦτο σχῆμα Χ μὲ τὴν κνήμην (*καλάμι*) τοῦ δεξιοῦ, καὶ τρία ὀπισθεν. Θὰ διετηροῦνται δὲ οἱ χορευταί εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, *χωρὶς νὰ φέρονται γόνατον*, ἐὰν δὲν ἔκκλιναν τὸ τρίτον βῆμα, πρὸς τὰ ἐμπρὸς,

ἀνοικτότερον. Τὸ εἶδος αὐτὸ τοῦ χοροῦ εἶνε Ἠπειρωτικόν. Ὀνομάζεται δὲ ὁ χορὸς του, *μαζωχτὸς* ἢ *κουνητὸς*. Κἀμνον χορῶν αὐτοῦ πολὺ σπανίως, καὶ μάλιστα περὶ τὸ τέλος τῆς διασπαδάσεως, ὅταν εὐρίσκονται εἰς μεγάλην εὐθυμίαν, διὰ νὰ *γλάσσουν*, νὰ *χορατέμουν*, ὅπως λέγουν.

Ἦκουσα τὸ τραγοῦδι αὐτὸ, χορευόμενον ἀπὸ ποιμένας, εἰς τὸ χωρίον Ἀγριομάζι τῆς Νεμέας. Εἰς τὸν δῆμον αὐτόν, ὡς καὶ τοὺς δῆμους Στυμφαλίας, Φενεοῦ καὶ ἐν γένει τὰ ὄρεινά μέρη τῆς Κορινθίας, εἶνε ἐγκατεστημέναι, ἀπὸ χρόνων, πλεῖστοι ἔθνη ποιμενικὰ οἰκογένειαι ἐκ τῆς Στερεᾶς. Οἱ ποιμένες οὗτοι, ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι Ἀπριλίου, (Ἀγιοφωγιοῦ), κατέρχονται καὶ παραχειμαζοῦν εἰς διάφορα μέρη τῆς Καλαβρίας καὶ Τροϊζινίας. Τοὺς ὀνομάζουν δὲ, διακριτικῶς, οἱ καθ' αὐτὸ Κορινθιοὶ, *καραγοῦνηδες* ἢ καὶ *βλάχοι*. Ἡ παρατηρούμενη λοιπὸν γλωσσικὴ προφορὰ εἰς τὸ ἀνωτέρω ἄσμα, ἢ ὅποια δὲν εἶνε καθόλου Πελοποννησιακὴ, πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς τοὺς ἀνὰ τὰ διάφορα ὄρεινά τῆς Κορινθίας μέρη διεσπαρμένους Στερεολλαδίτας, *Ρουμλιώτας*, οἱ ὅποιοι διατηροῦν ἀέθραια, ὅχι μόνον τὸ γλωσσικὸν τους ἴδιωμα, τὰ ἤθη, ἔθιμα καὶ τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ ποιμενικὸν καὶ ὄρεινὸν ἔνδιμα τοῦ Στερεολλαδίτου.

ΘΕΟΔ. Α. ΚΑΠΡΟΝΟΜΟΣ
ΒΑΛΑΡΕΤΣΙΩΤΗΣ

ΣΗΜ. Στίχ. 1-5. *νέροβύλας* = κατέβηκε. — *καρμυόμβη* = πινακίον, κερκιδάκι. — *μετρίζω* = μέτρος περιβλεπτον, ἀκοπιῶ.

Στίχ. 5-10. *πρόβατα* καὶ *πρόατα* (ἰδίως ἐν Ἠπειρῷ καὶ Στερῷ) = ἀντὶ *πρόβατα*. — *Πάο ἀλάτι*. . . Ἀπὸ τῆς 15 Ἀπριλίου ἕως τῆς 20 Ἰουνίου, οἱ ποιμένες, ἂν μὲν εὐρίσκονται εἰς παραβαλῆσιον μέρος, ποιῶν τὰ ποιμένα τὸν θαλάσσιον ὕδωρ, ἐὰν δὲ εἰς ὄρεινόν, θέτουν κἀθε τόσσον, ἐπάνω εἰς πλάκας, τριμμένο ἀλάτι, ἀπὸ τὸ ὅποσον τρώγουν τὰ πρόβατα, *ἀρμυρίζονται*, *ἀλατίζονται*. Καὶ τοῦτο κἀμνον διὰ νὰ *ροστμεῖ* τὸ κρέας, τὸ γάλα καὶ τὰ ἐκ τοῦ γάλακτος παραγόμενα. Ἐπομένως ἡ *βλαζούλα* ἐκόμιζε τὸ ἀλάτι διὰ τὸ ποιμενικὸν αὐτὸ ἔθιμον.

Στίχ. 10-15. *τσιζέμειο* καὶ *τσιζέμιο* = φρέσκο, τῆς ὕρας. — *ζαλιμί*, καὶ κινώτερα: *ζαλιμιο*. Λέγεται ἰδίως ἐπὶ ὄρειναις γυναίκασι, προσενοῦσαι μὲ τὴν καλλονὴν τῆς *ζάλην*, μέθην. Ἐξ οὗ καὶ ἡ δημ. ἐπαρδῶς:

Ζαλιμιο, ζαλιμιο,
μικρὸ καὶ σκανταλιμιο . . .

Στίχ. 15-20. *μινόγαλο* = τὸ πρῶτον-πρῶτον, πρῶτον γάλα τὸ ὅποσον ἀλμάσθαι ἀπὸ τὰ πρόβατα πρὶν ἀρχίσουν ταῦτα νὰ θηλάζονται. — *κουσιμῖο* = τὸ φραγιδόν, *μαγρέμα*, τὸ ὅποσον κατακευάζουν, ψήνοντες ἢ *πυριζοῦντες* ὅμοι, ξηρασμένον νεώτερον ἀνάλατο τυρὶ, μὲ βούτυρον, ἀλευθὶ καὶ κτυπητὰ αυγά. — *καὶ γάλα χωρὶς τριζα*. Τοὺς ποιμένας, ἐπισκέπτονται εἰς τὴν σάην μὴ ποιμένες, *ζευγαλίτες*, διὰ νὰ φάνῃ γάλα. Διότι δὲ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐπισκέπτας αὐτοὺς, εἶνε συγγενετοί: αἱ πολὺ ἀπαιτητικοί, διὰ νὰ τοὺς κόψουν τὸ *ὄρε κῆλα* οἱ ποιμένες, μετέρχονται τὸ ἐξῆς διαβολικὸν μέσον. Διότι

τόχον οὐ κακὸν γὰρ τὰ πρόβατα (*πρόβιατα*) νὰ τοὺς ποῦν *καταφάρα* νὰ μὴν ξαναφθῶν, *γιατὶ τοὺς λυοστέουν τὸ γάλα*, ἔπιπτον εἰς τὸ γάλα, καὶ τοὺς προσφέρουν, *τριζα* ἀπὸ οὐρανὸν ἀλόγων ἢ ὕδου, εἰς λεπτότατα τεμάχια κομμένας. Τὸ ἀναμειγμένον οὗτως ἐκεῖνο γάλα, προκαλεῖ εἰς τὸν πόνοτα αὐτό, ἔμετον καὶ ἀκατάχαστον εὐκολιότητα. — *κουλάτρα* = συσκευὴ ἀπὸ *μινόγαλο* καὶ τακτικὸν γάλα. Εἰς 2-3 ὀκάδας γάλακτος ἔπιπτον μὲ *χουλαριά μινόγαλο* καὶ σχηματίζον ἕνα εἶδος *πρόβιας*.

Στίχ. 20-25. *σάλλη* = τροφή συσκευασμένη μὲ κομμηνὴν γλωροῦ βουτύρου, γλωροῦ καὶ ἀνάλατου τυροῦ, καὶ ἀλευροῦ, τὰ ὅποια ὅλα ὅμοι βράζον ἢ ψήνουν. — *γκεριμῆζι*, καὶ *κουκοφρόγγι* = τὸ πολὺ τελευταῖον καὶ ὀλίγον γάλα, *θρημο*, τοῦ μῆγος Ἰουνίου, τὸ ὅποσον δὲν *τετακομῆται*, θρημασμένο μὲ ἀλάτι. — *πύχτρα μπημπουτένια*, καὶ κοινότερον: *μπαζίνα*, *χυλὸς* = βρασμένο γάλα μὲ ἀλεύρι ἀπὸ ἀραβασαίτι συνήθως.

Στίχ. 25-30. *βραστογαλιῶ* = γάλα βρασμένο τεχνικὰ μὲ ἀλάτι. — *λίμυ-ἄρνι* = ὁ ἔχων μῆτρον ἢ μᾶλλον *κουσινό*: τρίχωμα ἁμνός. — *σειριά*, καὶ *σά* = οἰκογενειακὴ καταγωγή, γένος. — *τσιόσπα* = θυγάτηρ, κόρη.

Στίχ. 50-55. *νεραϊδοζυμημένη* = ἡ ἀμορφοῦ τῆς, *καλλονὴ* τῆς, εἶνε ἴση, ζυγίζεται, μὲ τὴν *καλλονὴν* τῆς *Νεραϊδας*. — *ὄντοβαρεδοῦμη* = ἔρωτοτροπήσασαι, ἔρωτοκτυπηθοῦμη.

Στίχ. 55-60. *τζίνουρα* = βλέφαρα. — *μουτῆς* = δὲν δέχσαι, δὲν συγκατατίθεισαι. — *γλίτσα* καὶ *κλίτσα* καὶ *κλίταιος* = ποιμενικὴ ράβδος.

Στίχ. 75-80. *φροδα* = αὐτοῦ χάμου. — *μιλιώρα* = θήλυ πρόβατον ἐνός ἔτους. — *Κισοί* = μικρὸν ὄρε.

Στίχ. 80-85. *ζάστιανα* = βράχος ἀπότομος. — *Γράβια* = τοκοπέλια τοῦ ὄρους Παρναβός.

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΠΩΣ ΗΡΧΙΣΕΝ ΕΝ ΕΘΝΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ

Συμπληροῦνται δύο ἔτη περίπου ἀπότου διὰ βασιλικῶν διατάγματος ἡ Ἑλληνικὴ κυβερνησις ὤρισεν ἐπιτροπὴν πρὸς σύνταξιν ἱστορικοῦ λεξικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἐγράψασαν ἕκτοτε πολλὰ περὶ τοῦ ζητήματος, ἐν μὲν Ἐδρῶπι διὰ νὰ ἐξαρθῶσιν αἱ μεγάλα ἐπιστημονικὰ δυσκαλῖαι τοῦ ἔργου καὶ δοθῆ συμβουλή περὶ τοῦ τρόπου τῆς καταρτίσεως αὐτοῦ, κατ' ἡμῶν δὲ δυστυχῶς ἐπικρίσεις τινὲς μόνον τῶν διαφοριστικῶν τῆς ἰδέας ἄρθρων τοῦ καθηγητοῦ Γ. Χατζηδάκη, ὄν τὴν ἠθικὴν εὐθύνην δὲν ἀνελογίσθησαν καὶ οἱ γράψαντες. Διὰ τοιούτων μὲ βλέμμα περιορισμένον καὶ ἀνεπιστημοσύνην πρωτοφανῆ δημοσιευμάτων καὶ ἄλλων κακοβουίλων διαδόσεων ἐδηληθησάθη ἡ δυστυχῆς οὐχὶ καταλήλως παρασκευασμένη διὰ τοιαῦτα ζητήματα Κοινῆ γνώμη κατ' ἡμῶν. Καὶ διὰ μὲν τὴς πολλὰς δευτερευούσας ἰδέας καὶ τὰ ἄλλα ζητήματα τὰ συνδεόμενα πρὸς τὴν μεγάλην ταύτην ἰδέαν, νὰ πραγματοποιηθῶμεν προσεχῶς ἐντεῦθεν. Ἀρχίζομεν δὲ ἀπὸ τοῦ σπουδαιότερου, τὴ περιόδου ἐπιδιώκει τὸ ἔργον τοῦτο καὶ πῶς νὰ καταρτισθῆ, εἰς ποῖον σημεῖον εὐρίσκονται τὰ κατ' αὐτὸ καὶ ποῖα προκαταρκτικὰ ἐργασίαι ἔγιναν μέχρι τοῦδε.

Τῶν μὲν ἄλλων ἔθνων αἱ φιλολογίαι καὶ γλώσσαι πρὸ πολλοῦ ἐξετάζονται ἐν τῇ φιλολογικῇ ἐρευνῇ ἱστορικῶς, ἢτοι ἀνευ διακοπῆς ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρχῆς αὐτῶν μέχρι τῆς σήμερον. Διὰ δὲ τὴν προνομιούχον διὰ τὴν ἐπιστήμην Ἑλληνικὴν φιλολογίαν, τὴν μόνην ἐν τῷ κόσμῳ ἔχουσαν ἀδιάκοπον ἱστορίαν τριῶν χιλιᾶδων περίπου ἐτῶν, πολλὰ ἦσαν τὰ αἴτια καὶ αἱ προλήψεις διὰ νὰ μὴ συμβῆ τοῦτο ἔγκριστος. Ἀλλ' εὐτυχῶς πρὸ ὀλίγων δεκαετηρίδων κατορθώθη τοῦτο ἐν Ἐδρῶπι, καὶ κατ' ἡμῶν δὲ διὰ τῆς ἐπιδράσεως πολλῶν λογίων ἤρχισεν νὰ ἐπικρατῆ καθαρωτέρα ἀντίληψις τῶν πραγμάτων, νὰ χωρίζονται δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην αἱ διάφοροι προλήψεις, αἱ ὅποιαι ἐπέφερον τὴν σίγησιν μέχρι τοῦδε. Τοιοῦτοτρόπως κατορθώθη νὰ ἐπεκταθῆ ἡ περὶ τὰ ἀρχαία Ἑλληνικὰ γράμματα ἀσχολία εἰς ἕλας τὰς μεταγενεστέρους περιόδους τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας μέχρι σήμερον, νὰ ἐξετάζεται ἡ Ἑλληνικὴ φιλολογία οὐχὶ μόνον ὠρισμένης περιόδου, τῆς ἀρχαίας, ὡς ἐγένετο πρὸ ἐτῶν, νὰ ἐρευνηταὶ δηλαδὴ ἡ ἱστορία αὐτῆς. Εἰς τοῦτο λοιπὸν τὸ μέγα καθῆκωμα τῆς ἐπιστήμης στηρίζεται ἡ ἰδέα τοῦ ἱστορικοῦ λεξικοῦ. Εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἑλληνας βεβαίως ὡς ἔθνηκὸν καθήκον ἀνήκει πρὸ παντὸς νὰ συντάξωμεν τὸ

ἔργον, τὸ ὅποσον νὰ συγκεντρώσῃ ἐν αὐτῷ ὅλην τὴν μέχρι τοῦδε φιλολογικὴν παραγωγὴν τοῦ ἔθνους ἡμῶν καὶ τὰς ἐπὶ ταύτης γενομένας ἐργασίας, νὰ ἐξετάσῃ τὰ μνημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας ὅσα μένουσιν ἀκόμη ἀνέξεστατα καὶ νὰ δώσῃ τοιοῦτοτρόπως ἐν παρμείστον μὲν ἐπιστημονικὸν βοήθημα εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ζῶην δὲ συγχρόνως νέαν καὶ εἰς τὴν ανευματικὴν κίνησιν ἡμῶν καὶ ἐπιστημονικῶς καὶ πρακτικῶς.

Διὰ νὰ ἐκτελεσθῆ ἡ μεγάλη αὕτη ἰδέα ἐξητάσθησαν τὰ δεδομένα ὑπ' ἄλλας τὰς ἐπόψεις ἕνα εὐρεθῆ τὸ σχέδιον τῆς ἐκτελέσεως καὶ τὸ ἔργον τῶν ἐργατῶν αὐτοῦ. Εἶναι δὲ ταῦτα τὰ ἐξῆς. Ὡς ἐν ὕλον μὲν, ὡς εἶπαμεν, πρέπει νὰ ἐλαμβάνεται ἡ Ἑλληνικὴ φιλολογία καὶ γλώσσα, ἀλλὰ, ὡς συμβαίνει καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἐπιστήμας, διὰ τὸ μέγεθος αὐτῆς καὶ τὴν εὐκολίαν τῶν περὶ αὐτὴν ἀσχολουμένων ἀτόμων διαιρεῖται καὶ κατ' εἶδος (κυρίως φιλολογία, ἀρχαιολογία, ἱστορία, γλωσσολογία κλπ.) καὶ κατὰ χρονικὰς περιόδους. Τοιαῦτα δὲ περιόδοι χρονικαὶ μεγάλα τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας, διακρινόμενα ἀπ' ἄλλων δι' ἰδιαίτερον γνωρισμάτων, εἶναι ἡ ἀρχαία ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου μέχρι τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ἡ μεταγενεστέρη μέχρι τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἡ Βυζαντινὴ μέχρι τῆς ἀλώσεως καὶ ἡ Νεοελληνικὴ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Ἐκ τούτων ἡ ἀρχαία περίοδος εἶναι κατὰ τὸ ποῖον τῶν συγγραμμάτων τῆς ἀνωτέρω ἀσυγκρίτως πασῶν τῶν ἄλλων, διότι κατ' αὐτὴν παρήχθησαν τὰ ἀμμιήτων τελειότητος ἀθάνατα ἀριστοφυήματα τῶν προγόνων ἡμῶν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἀπὸ τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων τὰ μὲν συγγράμματα αὐτῆς χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν ἐγκύκλιον ἐκπαίδευσιν ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος, ἢ δὲ περὶ αὐτὴν φιλολογικὴ ἀσχολία ἔγινε παγκόσμιος καὶ πάντα σχεδὸν τὰ ἀφορῶντα αὐτὴν ζητήματα ἐξητάσθησαν λεπτομερῶς. Ἄλλως ὅμως ἔχει τὸ πρᾶγμα διὰ τὰς ἐπομένας περιόδους, τῶν ὁποίων ἡ ἐξέτασις πελείφη μέχρι τοῦδε διὰ δύο κυρίως λόγους. Πρῶτον διὰ τὸν πρακτικὸν λόγον ὅτι ἡ φιλολογικὴ παραγωγὴ τῶν περιόδων τούτων, ἂν καὶ κατὰ ποσὸν πολὺ ἀνωτέρα τῆς πρώτης περιόδου, κατὰ ποῖον ὑπολείπεται ἀσυγκρίτως αὐτῆς. Ὁ λόγος οὗτος κακῶς ἔγινε πρόληψις ἐμποδίσασαι ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὴν ἀντίληψιν τῆς ἐνότητος καθόλου τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ τὴν ὅλην τὸ πνεῦμα τοῦτο ἐπιστημονικὴν ἀσχολίαν ἐπ' αὐτῆς, διότι ἡ ὅλην κατοπινὴν φιλολογικὴν ἐξέλιξις

ἐνομίσθη ὡς διαφθορά καὶ κατάρτισις ἀναξία ἐπιστημονικῆς ἐξετάσεως. Δεύτερον δὲ διότι τὰ πράγματα διὰ τὰς περιόδους ταύτας ἀλλάσσον πλεον σημαντικῶς καὶ ἀπαιτοῦσι κυρίως τὴν βοήθειαν τῆς νῦν ζώσης γλώσσης καὶ διὸ ἡμῶν τῶν κατόχων αὐτῆς. Διότι ἀπὸ τῶν χρόνων τούτων, ὅτε ἡ Ἀττικὴ διάλεκτος διὰ τῶν κατακτήσεων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου μεταδοθεῖσα πανταχοῦ ἔγινε κτῆμα κοινὸν τῶν Ἑλλήνων, ἤρχισε νὰ τελεῖται εἰς μέγα μέτρον ἡ μεταβολὴ ἐκείνη, διὰ τῆς ὁποίας ἐξελισσομένη ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα κατήντησεν εἰς τὸ σημεῖον, εἰς ὃ εὐρίσκειται σήμερον εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ εἰς τοὺς διαφόρους τόπους ὅπου ὁμιλεῖται γλῶσσα Ἑλληνικῆ. Ἐδῶ λοιπὸν μετατοπίζεται ἡ μεγάλη σπουδαιότης τοῦ ἱστορικοῦ λεξικοῦ καὶ ἐντεῦθεν θὰ ἀντηλήθῃ ἡ κυρία ἰδέα, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐκτελεσθῇ τοῦτο.

Ὡς δεδομένον λοιπὸν θὰ ληφθῇ καὶ ὑπὸ ἔποψιν πρώτου ὕλικου καὶ ὑπὸ ἔποψιν ἐρημνευτικῶν βοηθημάτων ἡ βῆσις τοῦ ἔργου, ἡ ἀρχαία περίοδος, ἐπὶ τῆς ὁποίας θὰ οἰκοδομηθῇ ὅλον τὸ ἄλλο οἰκοδόμημα. Εἰς τὸ τμήμα τοῦτο φυσικῶς τῷ λόγῳ ἀποκλείεται ἡ ἀξία λόγου πρωτότυπος ἐργασία τῶν ἐργατῶν τοῦ λεξικοῦ, ἥτις ὅμως θὰ εἶναι μεγάλη διὰ τὰς ἐπομένας περιόδους. Θὰ ἐξετάσωσιν οὗτοι ὅλα τὰ συγγράμματα τῆς μεταγενεστέρης περιόδου, τὰς ἐπιγραφάς, τὸ πλῆθος τῶν ἀνασκαφέντων ἐν Αἰγύπτῳ παπύρων, δι' ὧν ἐδημιουργήθη νῦν νέος κλάδος τῆς φιλολογίας, ἡ παπυρολογία. Περαιτέρω θὰ μελετηθῶσιν ὅλα τὰ συγγράμματα τῆς Βυζαντινῆς περιόδου, τὰ ἀξιοθέατα ὄλον ἐν διὰ νέων ἐκδόσεων ἀφότου ἀνεκαινίσθησαν πρό τιτων αἱ Βυζαντιναὶ σπουδαί, εἰς ὃ ἀκριβῶς θὰ δώσῃ ὠθησὶν μεγάλην τὸ λεξικὸν τοῦτο. Θὰ γίνῃ δὲ πρὸς τούτοις καὶ πλήρης κατὰ τὸ δυνατόν συλλογὴ τοῦ γλωσσικοῦ ὕλικου τῶν Νεοελληνικῶν διαλέκτων, τοῦ ὁποίου μικρὸν μόνον συνέλεχθη μέχρι τοῦδε. Πάντα ταῦτα μετὰ τῶν σχετικῶν φιλολογικῶν βοηθημάτων θὰ συγκεντρωθῶσιν εἰς μέγα ἀρχεῖον ἀλφαβητικῶς, ἵνα ἔπειτα συνταχθῇ τὸ μέγα ἔργον. Τοιοῦτοτρόπως δὲ διὰ μὲν τοῦ λεξικοῦ θὰ δοθῇ μέγα ἐπιστημονικὸν βοήθημα εἰς πάντας τοὺς ἀσχολουμένους περὶ τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν, ἡ δὲ συλλογὴ τοῦ ἀρχείου θὰ χρησιμεύσῃ ὡς μέσον πρὸς ἀναζωπύρωσιν τῶν φιλολογικῶν σπουδῶν παρ' ἡμῖν διὰ πρωτοτύπων φιλολογικῶν ἐργασιῶν. Θὰ ἐκτελέσωμεν οὕτω καθήκον καὶ πρὸς τὴν πατρίδα ἡμῶν καὶ πρὸς τὴν παγκόσμιον φιλολογικὴν ἐπιστήμην καθόλου, συγχρόνως δὲ θὰ ἀναδειξώμεν καὶ τὴν Ἑλλάδα κέντρον σημαντικῶν κινήσεως φιλολογικῆς. Πολλὰς δὲ μέχρι τοῦδε συνέστησαν τοῦτο εἰς ἡμᾶς οἱ ἐν Ἑδρῶν, φρονούντες ὅτι

ἐνταῦθα ἰδίως εἶναι τὸ στάδιον τῆς φιλολογικῆς ἀναδείξεως τῆς Ἑλλάδος.

Τοῦτο ἐν ὀλίγοις εἶναι τὸ σχέδιον καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ ἔργου, διὰ τοῦ ὁποίου τιθεμένης ὡς ἀρετηρίας τῆς ἀρχαίας, τῆς δὲ Νεοελληνικῆς τῆς πληρέστερον διασωθείσης καὶ σαφοῦς ἡμῖν χρησιμοποιουμένης ὡς ἀποτελέσματος τῆς ὅλης ἱστορικῆς ἐξελέξεως, θὰ ἐνωθῶσιν εἰς σειρὰν ἀδιάσπαστον καὶ αἱ ἄλλαι διάμεσοι περίοδοι εἰς ἐνιαῖον φιλολογικὸν μνημεῖον. Ὡς ὕλικὴ βῆσις τοῦ ἔργου ἐτέθη ἄλλοτε ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως κοινὸν ἐτήσιον ἐκ 10,000 δραχμῶν ἐκ τοῦ Δωριδείου κληροδοτήματος, διὰ τοῦ ὁποίου ἤρχισεν ἡ ἐργασία ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου τοῦ παρελθόντος ἔτους. Τὸ βασιλικὸν διάταγμα ὠρῖζε καὶ πόρους ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ κράτους, συνίστα δὲ τὸ ἔργον καὶ εἰς τὴν γενναιοδωρίαν τῶν φιλομούσων ὁμογενῶν. Ἀτυχῶς ἐπῆλθον ἔκτοτε γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἠμπόδισαν τὴν κωβερνησιν νὰ σκεφθῇ περὶ τοῦτου, δὲν εὐρέθῃ δὲ ἀκόμη καὶ ὁμογενῆς τις, ὃ ὁποῖος νὰ ἀποφασίσῃ νὰ συνδέσῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ πρὸς τὸ μέγα τοῦτο μνημεῖον. Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως διὰ τῶν ὑπαρχόντων πενητῶν ὕλικῶν μέσων ἡ ἐργασία ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν. Περιορίσθη δὲ φυσικῶς τῷ λόγῳ εἰς τὸ μᾶλλον ἐπείγον τμήμα τοῦ ἔργου. Τοῦτο δὲ εἶναι τὸ Νεοελληνικόν. Διὰ τὰς ἄλλας περιόδους ὑπάρχει ἤδη ἐν ἐκτεδομένοις καὶ ἀνεκδότοις ἀκόμη ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῆς Ἑδρώπης μνημείους τὸ πρῶτον ὕλικόν. Ἐν τῇ Νεοελληνικῇ ὅμως, ἂν καὶ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν τονίζεται τὸ ἐπείγον τοῦ πράγματος, τὸ πρῶτον ὕλικόν μένει κατὰ μέγα μέρος ἀκόμη ἀσύλλεκτον εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ καὶ βαλμηδὸν ἐκβάλλεται καὶ χάνεται πρὸς μεγίστην βλάβην τῆς ἐπιστήμης ὑπὸ τῆς κοινῆς γλώσσης τῆς διὰ τῶν σχολείων καὶ ἐκ τῶν κέντρων μεταδιδόμενης καὶ εἰς τὰ ἀπώτατα σημεῖα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἔπρεπε λοιπὸν πρὸ παντὸς νὰ ληφθῇ φροντὴς νὰ συλλεθῇ καὶ τὸ ὕλικόν τοῦτο. Διὰ νὰ γίνῃ δὲ συστηματικώτερα καὶ ἐπιστημονικώτερα πλεον ἐνέργεια πρὸς τοῦτο, ἀπεφασίσθη νὰ καταρτισθῇ ἐπιστημονικὸν τι Νεοελληνικὸν λεξικόν, ὃπερ μέλλει νὰ περιλάβῃ πᾶν τὸ μέχρι τοῦδε γενόμενον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ νὰ ἀποτελέσῃ τὸ ὑπόδειγμα καὶ τὴν βῆσιν πρὸς περαιτέρω συλλογὴν τοῦ ἄλλου ὕλικου. Ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ δι' ἐπισήμων συστάσεων τοῦ ὑπουργείου καὶ δι' ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας πολλῶν φιλοτιμῶν συλλογῶν συνεκεντρώθη ἀρχετὸν ὕλικόν, ὑπάρχουσι δὲ ἤδη καὶ τινὰ ἀτελῆ σχετικά λεξικά ὡς βοηθήματα. Πολλοὶ ἡμέτεροι καὶ ξένοι ἐπιστήμονες ἐπίσης ἐργάσθησαν σπουδαίως ἐπὶ τῆς Νεοελληνικῆς. Ἡ ἐν Ἀθήναις Γλωσσικὴ ἑταιρεία ἔτι διὰ τοῦ καθηγητοῦ Γ. Κατζηδάκη ἀπὸ πολλῶν

ΜΑΡΙΚΑ ΚΟΤΟΠΟΥΔΗ ΩΣ ΜΟΝΝΑ ΒΑΝΝΑ

ἐτῶν διὰ τῶν διαγωνισμῶν τῆς εἰργασθῆ πρός συναγωγὴν ὕλικού. Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς φιλολογικὸς σύλλογος πρός τούτους διὰ τοῦ Ζωγραφείου διαγωνισματος συνήγαγεν ἐπὶ σειρᾶν ἐτῶν ἱκανὰ πρός τὸν σκοπὸν τοῦτον. Πάντα ταῦτα συνήχθησαν εἰς συστηματικὸν ἄρχειον κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος, ἔγινε δὲ καὶ ἐκκλησις πρός πάντας τοὺς ἄλλους λογίους τοὺς ἔχοντας σχετικὰς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον συλλογὰς ὕλικού, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ Μ. Δέρνερ ἐξίτησεν ἡδὴ εἰς τὴν ἰδέαν ταύτην τὴν συλλογὴν

του, ἄλλων δὲ ἀναμένεται ἡ προσεχὴς ὑποστήριξις. Οὕτω ἐντὸς δύο ἢ τριῶν μηνῶν θὰ συγκεντρωθῆ εἰς τὸ ἐν τῇ Ἑθνηκῇ βιβλιοθήκῃ γραφεῖον τοῦ λεξικοῦ σχεδὸν πᾶν τὸ μέχρι τοῦδε ἰδιωτικῆ καὶ ἐπισήμῳ πρωτοβουλίᾳ παραχθέν, ἵνα ἐντὸς δύο ἢ τριῶν ἐτῶν ἀχθῆ εἰς πέρας τὸ ἐπὶ μεγάλας ἐλπίσι πρόχειρον τοῦτο Νεοελληνικὸν λεξικόν. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ εὐελπιστοῦμεν ὅτι θὰ εὐρεθῶσι τὰ ὑλικά μέσα, ἵνα τεθῆ εἰς ἐνέργειαν καὶ ἡ ὅλη ἐργασία τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ λεξικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

A. ΜΠΟΥΤΟΥΡΑΣ

ΟΜΙΛΙΕΣ ΜΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΜΟΥ

(ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ)*

24 Ἰουλίου... (Ἀύγι)

Εημερόναι! Ξύπνα... Τίναξε ἀποκίανω σου τὴ χρυσόσκονη τοῦ ὄνειρου καὶ ἄνοιξε τὰ μάτια σου στὸ αὐγινὸ φῶς, τὰ στήθια σου στὴς δροσινὲς πνοές. Καὶ πές: Ἡ ζωὴ εἶναι ὠραία. Κι' ἄμα τὸ πῆς, πίστεψέ το βαθεῖα, τόσο βαθεῖα, ὅσο καὶ νὰ αναγαλλιάσῃ ἡ ψυχὴ σου καὶ νὰ μεθύσῃ τὸ εἶναι σου ὅλο ἀπὸ εὐτυχία. Πές: Ὁμορφος εἶναι ὁ κόσμος, οἱ ἄνθρωποι καλοὶ, οἱ γυναῖκες ἀγγέλοι, ἡ ζωὴ θαῦμα. Καμάρωσε τὸ καθεὶ ὄξω καὶ μέσα σου: Φῶτα, χρώματα, σαλέματα. Δόξασε μὲ τὴ χαρὰ σου τὸ καθεὶ: Τὸν ἔρωτα, τὴ φιλία, τὴ στοργή. Κύτταξε περιήφανος τὸν οὐρανὸν, χροικῶντας τὸ μέσα σου πλούτος: Τὴ σκέψι, τὴ φαντασία, τὴ θέλησι, τὴν δρμη, τὴν ἐπιθυμίαν. Τέντωσε τὰ στήθια σου καὶ ἀνάστανε βαθεῖα, πλατεῖα, λαίμαργα, καὶ πές: Ἄερα, ἄερα θέλω. Θέλω νὰ γεμίσω τὰ στήθια μου ζωὴ, νὰ πιῶ, νὰ θειρέψω σὰν τὸ ἀνεμότροφο πλατάνι, νὰ ζήσω, νὰ ψηλώσω, νὰ πλώσω κλαδιὰ καὶ παρακλάδι, νὰ μεθύσω, νὰ χαρῶ, νὰ γαπήσω, νὰ γυαλιάσω κάθε ὀμορφίαν, νὰ σκορπίσω φιλία, νὰ τραγουδήσω, νὰ χορέψω, νὰ δνειρευθῶ. Ἡ ζωὴ εἶναι ὠραία καὶ τίποτα δὲν εἶναι ὄξω ἀπ' τὴ ζωὴ.

Ξύπνα καὶ τραγουδῆσε τὸ μεγάλο διθύραμβο τῆς Χαρᾶς!

24 Ἰουλίου... (Δελινὸ)

Σούρωσε!

Γύρε, τόρα, ἀποσταμένο κορμί, κορησμένη ψυχὴ, γύρε, ἦσκιε τοῦ ἑαυτοῦ σου, ἀπάνω στὸ χλωμὸ χορτάρι. Σκύψε τὰ μάτια σου στὸ χῶμα, κατέπιε τὸν ἀναστεναγμὸ σου, πνίξε τὸ κλάμα

* «Παναθηναῖαι» 30 Σεπτεμβρίου.

ποῦ σὲ πνίγει, καὶ πές: Μαύρη καὶ σκοτεινὴ εἶναι ἡ ζωὴ. Κι' ἄμα τὸ πῆς, πίστεψέ το βαθεῖα, τόσο βαθεῖα, ὅσο ποῦ νὰ βουρκώσῃ ἡ ψυχὴ σου καὶ νὰ πλημμυρήσῃ τὸ εἶναι σου ἀπὸ τὸ σκοτάδι. Πές: Ἀσχημος εἶναι ὁ κόσμος, οἱ ἄνθρωποι κακοὶ, οἱ γυναῖκες φαρμάκι, ἡ ζωὴ κόλαση. Γέμισε μὲ τὴν κατάρρα σου τὸ καθεὶ γύρω καὶ μέσα σου: Φῶτα, χρώματα, σαλέματα. Μαύρισε μὲ τὴ θλίψι σου τὸ καθεὶ: Τὸν ἔρωτα, τὴ φιλία, τὴ στοργή. Κύτταξε μὲ τρομάρα τὸν μέσα σου κόσμο: Τὴ σκέψι, τὴ φαντασία, τὴ θέλησι, τὴν δρμη, τὴν ἐπιθυμίαν. Φέδια γεμάτη εἶναι ἡ ψυχὴ σου. Κ' ἔπειτα κλείσε τὰ μάτια σου, οβύσε τὴν ὑπαρξί σου στὸ σκοτάδι καὶ πές: Τίποτα δὲν ἀξίζει τὸν κόπο καὶ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς. Νὰ πεθάνω μονάχα, νὰ σβύσω, νὰ ξεχάσω φιλία, τραγοῦδια, χοροὺς, ὄνειρατα. Φαρμάκι τὰ φιλία, ψέμα τὰ τραγοῦδια. Κάτω ἀπὸ τὰ πόδια, ποῦ χορεύουνε, βογγᾶνε οἱ πεθαμένοι. Περιγέλιο τὸ ὄνειρο. Ὁραῖος εἶναι μονάχα ὁ θάνατος, καὶ τίποτα δὲν εἶναι ὄξω ἀπ' αὐτόν.

Γύρε, ἀποσταμένο κορμί, ἀπάνω στὸ χλωμὸ χορτάρι καὶ ἀνάδενε τὰ πικρὰ σου χεῖλια καὶ τραγοῦδα κατάχαμα στὴ γῆς τὴ μεγάλη ἐλεγεία τῆς Θλίψης.

Ρωτᾶς νὰ μάθης τώρα ποῦ βρίσκεται ἡ μεγάλη ἀλήθεια. Ἡ ψυχὴ σου σοῦ τῶπε: Πεντάμορφη εἶναι ἡ ζωὴ, παράδεισος ὁ κόσμος. — Γιατί δὲν τὴν πιστεύεις; Καὶ σούπε ξανά ἡ ψυχὴ σου: Ἀσχημὴ εἶναι ἡ ζωὴ, μαῦρος ὁ κόσμος. — Γιατί δὲν τὴν πιστεύεις πάλι; Νὰ πιστεύῃ κανένας καὶ νὰ γαπήῃ τὰ πικρὰ ἀντίθετα πράγματα εἶναι ὁ μόνος τρόπος νὰ βροσῇ καὶ νὰ γαπήῃ τὴν ὀμορφίαν. Τί σ' ἐνδιαφέρει ἡ ἀλήθεια; Ἀλήθεια δὲν ὑπάρχει. Κι' ἂν εἶναι, δὲν χρησιμεύει

τίποτα στὴν ψυχὴ μας. Ἀπολύτως τίποτα σὲ βεβαιώνω.

29 Ἰουλίου...

Ὅλα τὰ μεγάλα, τὰ δυνατὰ, τὰ πόκιτα, βράχοι, δένδρα, καταρράκτες, θηρία, ἄνθρωποι, στοιχειά, σὲ βροντὸ ἀπάνω ἔχουνε στήσει τὸ χορὸ τους. Κι' ὅλα πάλι τὰ μικρὰ, τ' ἀδύναμα, τὰ λιγόψυχα—λουλουδιάκια, μαριουδία, δροσοσταλίδες, πουλιάκια, λαμπυρίδες χαίρονται ξένοιαστα τὴ δική τους τὴ ζωούλα κοντὰ σ' ἐκεῖνα. Καὶ δὲ ξέρεις ποῖα εἶναι τὰ πικρὰ ὀμορφα καὶ τὰ πικρὰ περιήφανα. Ἡ δροσοσταλίδα ἀναγελάει τὸν καταρράκτη. Τὸ μαριουδί δὲ νοιάζεται τὸ πέρισμα τοῦ θεριοῦ. Καὶ τὸ ψηλὸ πλατάνι τὸ πέρισμα καὶ χαίρεται ἐρωτικὰ τὸμορφο χαμομήλι, ποῦ ἄρσεται στὸν ἥλιο του. Τὸ καθεὶ περιήφανεταὶ γιὰ τὴ ζωὴ του καὶ τὰ κάλλη του, καὶ τίποτα δὲ θέλει νάναῖ ἄλλο ἀπ' αὐτὸ ποῦ εἶναι. Ἀνάμεσα στὰ μεγάλα καὶ στὰ μικρὰ, στὰ δυνατὰ καὶ στὰ ἀδύνατα, τί εἶσαι τίνα, ἀχόρταγη ψυχὴ; Εἶσαι ἡ δροσοσταλίδα ποῦ λάμπει στὸ χορτάρι, γιὰ εἶσαι ὁ καταρράκτης ποῦ γυρομύχεται ἀπὸ τοῦ θεόρατου τοῦ βράχου τὴν κορυφή; Ὅτι καὶ ἂν εἶσαι, μείνε αὐτὸ ποῦ εἶσαι. Ἄν εἶσαι ὁ δυνατός, δούλεψε ὀμορφα τὴ δύναμί σου. Ἄν εἶσαι ὁ ἀδύναμος καὶ ὁ μικρός, ἀγάπησε τὰ δύνάμιμά σου κάλλη καὶ στόλισέ τα καὶ συγύρισέ τα καὶ πλούτισέ τα καὶ δειξε τα περιήφανος, δλόγυρά σου. Ἄστρο ἢ λαμπυρίδα, σκόρπισε γύρω σου τὸ φῶς σου, τὸ δικὸ σου φῶς. Τίποτα δὲν εἶναι μικρὸ καὶ γελοῖο στὴ φύσι. Ἀπ' τὸ μεγάλο εἶναι πάντα καὶ πικρὸ μεγάλο. Κι' ἀπ' τὸ μικρὸ πάντα καὶ πικρὸ μικρὸ. Γελοῖος εἶτανε μονάχα ὁ βάρβαρος, ποῦ φουσκῶνε νὰ φθάσῃ τὸ μισὸ τοῦ βωδίου. Καὶ φαίνεται πὼς τάνόντη αὐτὰ ζωντανὰ κρατοῦνε ἀκόμα τὴν κομικὴν αὐτὴ συνήθειαν. Οἱ βαδράκοι καὶ μερκοὶ—μερκοὶ ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ τί παρῖξενο! Ἐνα χαμομήλι νάναῖ πικρὸ ἀπὸ ἕνα βάρβαρο. Μιὰ δροσοσταλίδα πικρὸ γνωστικὴ ἀπὸ ἕνα ποιητὴ...

ἰ Λόγους...

Νῶσα ποιητῆς. Καὶ νὰ περιήφανεσαι. Γιατί; Γιατί ὁ ἔρωτας σοῦ καίει τὰ στήθια; Κύτταξε πόσοι ἔρωτες ἀνάβουν δλόγυρά σου. Μιὰ μυγίτσι ποῦ χορεύει μέσα σὲ μίαν ἀχτίδα, ἀγαπάει πικρὸ δυνατὸ καὶ πικρὸ τρελλὸ ἀπὸ σένα. Ἡ γιὰ τὴ τραγοῦδεις; Εἶναι τραγοῦδια γύρω σου, ποῦ ποτὲ δὲν ἔρτασες τὴ γλῶσσα τους. Ἡ γιὰ τὴ ψυχὴ σου ἀνοίγεται στὴς ὀμορφιὰς τοῦ κόσμου; Ὁ κορδαλὸς ποῦ ψηλόνει στὸν οὐρανὸ καὶ μεθαίει ἀπὸ φῶς καὶ βλέπει κάτω του καὶ καμαρώνει τὰ θαύματα τῆς γῆς, χαίρεται τὴν ὀμορφίαν τοῦ κόσμου, καὶ τὴν τραγοῦδει ὅσο δὲν τὴ χάρηκε κανένας ποιητῆς. Ἡ γιὰ τὴ νύξεις τὴ σκέψι σου μὲ τὰ λαμπυρία καὶ πλοῦσι χρώματα καὶ τῆς δίνεις τὰ σπάνια σχήματα τῶμορφα καὶ τὰ ταμιασμένα; Ἡ ψυχὴ ἐνὸς ἀγροποῦλουδου νύνεται πικρὸ βασιλικὸ ἀπ' τὴ διασὶ σου. Καὶ περῆς περιήφανος, τὸ κεφάλι ψηλά, ἀνάμεσα στὴν πλάσι. Πόσο ἀσχημὰ σοῦ στέκει ἡ περιήφανετα σου. Κατέβη κάτω στὴν ρηματιά καὶ τίναξε τὴν ἀποκίανω σου καὶ ἄρσενε τὴν νὰ τὴν πύρη τὸ θέμα. Καὶ σὰν γίνης τυπεινὸς σὰν τὸ χορτάρι, τότε θὰ χορῆς πλέρια τὴν ὀμορφίαν τῆς Πλάσης καὶ τὴν ὀμορφίαν τὴ δική σου καὶ θὰ ξανυνθίσῃς μὲ νέα δροσά, γιὰ τὴ θάγαπησης ὅλα τὰ πάντα γύρω σου. Ἡ περιήφανετα πνίγει τὴν ἀγάπη, καὶ χωρίς ἀγάπη, ἕως νὰ θάρρη ζωὴ, μὲ τέχνη δὲν ὑπάρχει. Μιὰ πέτρα νὰ ζωγραφίσῃς, ἕνα φύλλο ξεροῦ νὰ τραγοῦδίσῃς, ἀρέσει νὰ τῆγαπησης πρώτα, νὰ τῆγαπησης μὲ ὅλη τὴ φλόγα τῆς ψυχῆς σου. Μιὰ, πάλι σὲ ρωτάω, γιὰ τὴ νὰ περιήφανεσαι; Ἡ τέχνη σου στὸ τέλος δὲν ἀξίζει τίποτα παραπάνω ἀπὸ τὴ λειτουργίαν ἐνὸς φουτοῦ ποῦ ἀνεβάζει ἀπὸ τὸ χῶμα, μὲ τοὺς πλοῦσιους χομοὺς τῆς γῆς, τὰ χρώματα, τὰ σχήματα, τὴς εὐωδίας. Ὅλη σου ἡ δόξα, τῆς Φύσεως δόξα εἶναι. Ἄν ἐπιμένῃς νὰ περιήφανεσαι, πῶς νὰ πῆ πὼς εἶσαι ἕνας ἀνόητος ἀνθρώπος—καὶ τὸ χειρότερο—ἕνας κακὸς ποιητῆς.

[Ἄσπλουθε]

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΨΒΑΝΑΣ

ΑΙ ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΙ ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ ΚΟΜΗΝΟΥ

Ὁ Ἀνδρόνικος εἶναι ὁ τέλειος Βυζαντινὸς τύπος τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος, μὲ ὅλας τὰς ἀρετὰς καὶ ὅλα τὰ ἐλαττώματα. Ὑψηλὸς—λέγουσιν ὅτι εἶχε ὕψος 6 ποδῶν—, δυνατὸς σὰν Ἡρακλῆς καὶ καλοκαμομένος. Ἡ ἔμορφοί του, ὅπως εἶπε ἕνας σύγχρονος, ἤξιζε τὸν θρόνον. Ὁ χρονολογικὸς Νικητής, ποῦ τὸν ἐγνώρισεν καλῶς, τοῦ ἔκαμε ἕνα ἔμορφο καὶ λεπτὸ σκίτσο. Φορεῖ μακρὸν ἱμάτιον μενεξέλι, σκοῦρον μὲ γωνιὰς

σταχτί, καὶ χαιδεύει τὰ μαῦρα καὶ σγουρὰ γένεια του μὲ μίαν κίνησιν ποῦ συνήθιζε ἵσαν ἦσαν ταμιασμένος ἢ ὀργισμένος. Ἐκ φύσεως δυνατὸς, θαυμασιὸς εἰς ὅλας τὰς ἀσκήσεις, διατηρῶν προσεκτικὰ διὰ τῆς ἐγκρατείας, τελείαν τὴν ἱσορροπίαν τῆς ὑγείας καὶ τῆς κομικῆς ρωμαλεότητος τῶν μελῶν, ἀπαρόσβλητος ἀπὸ ἀσθενείας, ἦτον τέλειος ἱππότης, ὁ σημαιοφόρος τῆς μόδας. Εἰς τὸν πόλεμον, τὰ κατορθώματά του ἦσαν ἄλλοι

παιδιών. Νά τρέξει κατάμονος έναντιον του έχθρου άπλισμένος με την άσπίδα και την λόγχην που έπαιρνε από τον πρώτον τυχόντα στρατιώτην, να προχωρήση έως τὸ κέντρον των αντιπάλων και να προκαλέση τὸν αρχηγόν των, να τὸν άφοιλήση με ένα κτύπημα και να επιστρέψη σώος και άβλαβής εις τὰς βυζαντινὰς τάξεις, ήτο άπλοὺν παιγνίδι δι' αὐτόν. "Ὅπως λέγει ένας σύγχρονός του συγγραφεύς, ὁ πόλεμος ήτον ζωή του. Καλὸς στρατηγός, όταν ήθελε ν' αναλάβη την άρχηγίαν έφαινετο και πεπειραμένος και έφευρετικός. Εἰς τὸν πόλεμον ήτο τὸ εἶδωλον τῶν στρατιωτῶν, εἰς τὴν πόλιν τὸ υπόδειγμα τῶν εὐγενῶν νέων.

Διάνοια εξαιρετική έμφύχωνε τὸν άθλητήν και πολεμιστήν. Έμπρός του, λέγει ένας ιστορικός, οἱ ἄλλοι άνθρωποι έφαινοντο αληθινὰ ζῶα. Έκτός τῆς μεγάλης και ποικίλης μορφώσεως, είχε τὸ δῶρον τῆς εὐφραδειας, και οἱ λόγοι του είχαν άκατανίκητον σχεδόν τὴν δύναμιν τῆς πειθοῦς. "Ητον φύσει εὐθυμος, εὐρηής, δικηκός, κανένα μὴ φειδόμενος. "Εβλεπε άμέσως τὸ γελοῖον και ήτο μοναδικός διὰ νὰ τὸ επιδείξη. Τὸ θάρρος τῆς γνώμης του ήτο γνωστὸν εἰς τὴν αὐλήν και συγχρόνως έπιφοβόν. Με τὴν ψυχραιμίαν του κατώρδιονε νὰ ξεφυγή τὰς δυσκολώτερας περιστάσεις. Θανμάσιος υποκριτής, έπαιξε βλους τοὺς ρόλους, κλαίων κατὰ θέλησιν. Οἱ σύγχρονοι τὸν άπειάλουν χαμαιλέοντα και Πρωτέα. Πάντοτε νικητής, όταν ήθελε. Κανείς δὲν ήμποροῦσε νὰ τοῦ ἀντισταθῇ εἰκοσι φορὸς δ' εξαδελφός του Μανουήλ τοῦ έσιγχώρησε τὶς χειρότερας τρέλλες. Οἱ χρονογράφοι έγραψαν έπικεικῶς διὰ τὰ ελαττώματά του, και ἡ σύζυγός του, τὴν ὁποίαν άπατοῦσε με τὸ παραπάνω, τὸν εἰλίτρευε.

Ψυχὴ ἀνήσυχη και θολωμένη, προπετής, βιαία και έρπιυής. "Ητο κληρονομικόν: ὁ πατήρ του 'Ισαάκιος ὁ ὁποῖος πολλὰς φορὰς είχε συναμοτήσει κατὰ τῆς βασιλείας 'Ιωάννου, τοῦ αδελφοῦ του, είχε ζήσει πολὺν καιρὸν εἰς τὴν αὐλήν τοῦ σουλτάνου τοῦ 'Ικονίου, ὁ δὲ μεγαλύτερος αδελφός του είχε νυμφευθῆ τὴν κόρην ενός έμίρου μουσουλμάνου. "Ὅπως εκείνοι, ήτο και ὁ 'Ανδρόνικος τελείως ἀδιάφορος διὰ τὰ θρησκευτικὰ ζητήματα ὅπως τὸ έναντίον τῶν κλειστων Βυζαντινῶν, ήσθιάνετο ἀποστροφήν πρὸς τὰς θεολογικὰς εἰδήσεις. Μὴ φοβούμενος οὔτε τὸν Θεὸν οὔτε τὸν διάβολον, — μολονότι ήτο πολὺν δεισιδαίμων — δὲν είχε αρχὰς, οὔτε πολὺν λεπτήν τὴν συνείδησιν.

Τίποτε δὲν ήμποροῦσε νὰ τὸν συγκρατήση οὔτε ὁ σεβασμός πρὸς τὴν ήθικὴν οὔτε τὸ αἰσθημα τοῦ καθήκοντος ἢ τῆς εὐγνωμοσύνης, όταν ήθελε νὰ επιδιώξη μίαν του επιθυμίαν ἢ φιλοδοξίαν. "Η συναμοσία, ἡ προδοσία, ἡ έπιτοκία ήτο

ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΜΥΡΑΤ
εἰς τὸν Πλημτικὸν Κόσμον — «Νέα Σελήνη»

τίποτε δι' αὐτόν. "Εχων συναίσθησιν τῆς ἀξίας του, υπερήφανος διὰ τὴν καταγωγὴν του, είχε φιλοδοξίαις υπερεμέτρους. Νεώτατος ἄνωγοπόλιος τὸν θρόνον. Εἰς βλὴν τον τὴν ζωὴν δὲν έπαινε επιδιώκων τὴν κατάληψιν τοῦ θρόνου. Διὰ νὰ εκθρονίσῃ τὸν Μανουήλ και ἀργότερα τὸν νέον 'Αλέξιον, μετεχειρίσθη ὅλα τὰ μέσα, τὸ ξίφος και τὸ δηλητήριον, τὴν ραδιουργίαν και τὴν βίαν, τὴν ἀπιστίαν και τὴν σκληρότητα.

Εκείνο πὸν διὰ τὸν κατέστρεψε τελείως ήτον τὰ πάθη του. «Σὰν ἄλογο ἀχαλίνωτο» έτρεχε παντοῦ με προπέτειαν ήρεμον και με πλήρη περιφρόνησιν τῆς κοινῆς γνώμης και τῶν κοινωνικῶν θεσμῶν. Ἀπαντοῦσε εἰς τὸν δρόμον του ὄραϊν γυναῖκα, ἢ και ήκουε μόνον νὰ ὀμιλοῦν

δι' αὐτήν; ἀμέσως έτρελλαίνετο και διὰ νὰ τὴν κατακτεήσῃ έμμιχναίετο τὰ πάντα. Και επειδὴ ήτο γόης, φαίνεται ὅτι ποτὲ δὲν εὐρήσκει ἀντίστασιν. Αἱ πολλὰ και ποικίλα έρωτικὰ περιπέτειαι τοῦ 'Ανδρόνικου Κομνηνοῦ ἐνθουσίαν τὸν Δὸν Ζουάν και με τὴν κακοήθειαν με τὴν ὁποίαν εἴρησε τὰς περιπετείας του, έπροσοχεῖται τελείως τὸ: «μεγάλος ἀθόνητος, ἄνθρωπος κακός». Και ὁμως ὁ ἄνθρωπος αὐτός ὁ ὁποῖος έπεζήτησε ὀλοένα νέας συγνήσεις, ἄσπιτος και εὐμετάβλητος, εἰδείξε κάποτε πίστιν και σταθερότητα.

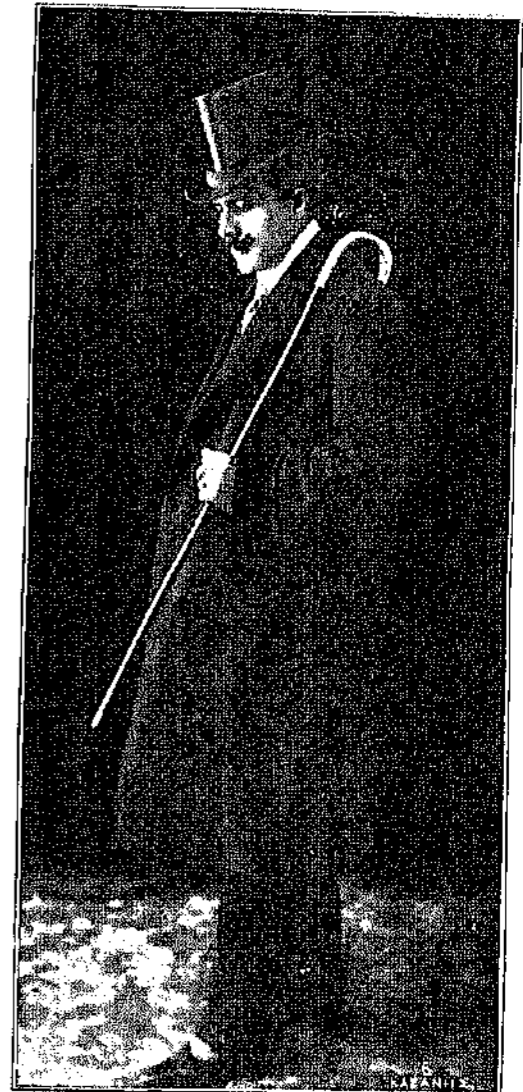
"Ὅταν εἴρησε έγενε τρομερός. Διὰ νὰ συγκρατήσῃ τὴν ἀρχηγίαν είχε κατακτεήσει, αλοθανόμενος τὴν ἀνάγκην νὰ εἰσπνήσῃ τὴν ὀρμὴν ποὺ τὴν είχε κατευρίσῃ γέλιος ἢ ήλιος, έγενε σκληρός και ἀκόλιαστος, ἀλλὰ και τότε ἀκόμη, και εἰς τὴν κακίαν και εἰς τὸ έγκαλμα, δέσποσε ένα θαμβόν μεγαλειόν. Φύσος δαιμονία, ήμποροῦσε νὰ φέρῃ τὴν αστυρίαν, τὴν ἀναγέννησιν εἰς τὴν εἰρηνημένην βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν: είχε ἀνάγκην ἴσως πρὸς τοῦτο ὀλίγην μόνον ήθικὴν. Δυστυχῶς τὰ μεγάλα του προτερήματα τὰ εἰρησμοποίησε μόνον εἰς τὸ κακόν, εἰς τὰς φιλοδοξίας και τὰ πάθη του. Εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ 'Ανδρόνικου Κομνηνοῦ δαίττει κατὰ τὴν ψυχὴν τοῦ Καίσαρος Βαργία.

***

Επὶ τριάντα χρόνια ὁ 'Ανδρόνικος ήτο ήρωος σκανδάλων και περιπετειῶν εἰς τὴν αὐλήν και εἰς τὴν πόλιν.

Πρώτος εξαδελφός τοῦ Μανουήλ και σχεδόν συναμοβλικός του (και οἱ δύο είχαν γεννηθῆ περὶ τὸ 1120) ὁ 'Ανδρόνικος ἀνετράγη μαζί με τὸν ἐπίδοξον διάδοχον τοῦ θρόνου. Ἀγαπῶντες εἰς ἴσον τὸν ἀθλητισμόν, συντραφοὶ εἰς έρωτικὰς περιπετείας, είχαν συνδεθῆ με στετὴν φιλίαν. Ὁ Μανουήλ διὰ πολὺν καιρὸν ήσθιάνετο βαθεῖαν ἀγάπην πρὸς τὸν 'Ανδρόνικον κατόπιν εὐρέθησαν ἀντίπαλοι εἰς τὰς βλέψεις των και οἱ εἰθροὶ τοῦ 'Ανδρόνικου τὸν εὐνοιαφέντησαν και μολονότι ἐπῆλθε τελειωτικὴ ρήξις, ὁ αὐτοκράτωρ πάντοτε ήσθιάνετο ἐπιείκειαν πρὸς τὸν 'Ανδρόνικον.

Ὁ 'Ανδρόνικος ὁμως ήτο ἄνθρωπος επικίνδυνος δι' ένα αὐτοκράτορα και μολονότι ὁ Μανουήλ πολὺν τὸν εἰρήσε και τὸν εἰρησμοποίησε εἰς τοὺς πολέμους, και τοῦ εἰδείξε ἀγάπην, μία κρυφὴ δυναμονία ὑπῆρχε μεταξὺ των. Ὁ 'Ανδρόνικος δὲν ήμποροῦσε νὰ λησμονήσῃ ὅτι ὁ Μανουήλ, σπεύδων εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν νὰ καταλάβῃ τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον, τὸν είχαν εγκαταλείψει εἰς τὴν τήχην του έπεσε ἀχμύλωτος τῶν Τούρκων χωρὶς ὁ Μανουήλ τίποτε νὰ ποιή διὰ νὰ τὸν ελευθερώσῃ ἴσως μάλιστα νὰ ήτον εὐχαριστημένος πὸν είχε ἀπαλλάξει διὰ ένα τόσο ἀνήσυχον ἄνθρωπον. "Εκτοτε,

Μ. ΜΥΡΑΤ
εἰς τὸν Γαβρήν τοῦ π. Πουαριέ — «Νέα Σελήνη»

ΚΑΜΟΝΑΟΣ ΦΥΡΕΤ — "ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ",
Φωτογρ. Ε. Σαυθαρούλου

Ἄνδρονίκου, ἔφερε τὴν τελειὰν ρῆξιν μεταξύ τῶν δύο ἑξαδέλφων κατὰ τὸ 1151.

Ὁ Ἄνδρόνικος ἦτο τότε περὶ τοὺς τριάντα ἔτων. Ἦτο νυμφευμένος, ἡ σύζυγός του τὸν ἀγαποῦσε πολὺ, καὶ εἶχε, μαζί της, ἓνα υἱόν, Μανουὴλ. Αὐτὸ δὲν ἠμπούδιζε τὸν Ἄνδρόνικον νὰ συνδέεται στενωτάτα μὲ τὴν ἑξαδέλφην του Εὐδοκίαν Κομνηνὴν.

Ἡ Εὐδοκία ἦτο ἀδελφὴ τῆς Θεοδώρας, ἡ ὁποία ἦτο ἡ ἐπίσημος παλλακὴς τοῦ αὐτοκράτορος. Ἡ Εὐδοκία ἦτο χήρα καὶ διὰ τοῦτο ἐνέδωκε ἀκόμη εὐκολώτερον εἰς τὸν ὄραλον ἑξαδέλφον της καὶ οὕτε ἐπροσπάθει νὰ κρύβῃ τὸν δεσμόν των. Τὸ πρῶγμα ἐγέννησε μεγάλα σκάνδαλα εἰς τὴν αὐλήν καὶ προκάκτων ἕνεκα τῆς συγγενείας τῶν δύο ἑραστῶν. Ἡ οἰκογένεια τῆς Εὐδοκίας, ἰδίως ὁ ἀδελφὸς καὶ ὁ γαμβρὸς της ἦσαν πολὺ ἐναντίον. Ἀλλὰ εἰς ὅλας τὰς πρὸς αὐτὸν κωλυτικαὶ ἐπισημώσεις, ὁ Ἄνδρόνικος ἀπαντοῦσε ἀστενεύομενος, καὶ ἀνέφερε πλαγίως, μὲ προπέτειαν, τοὺς ἔρωτας τοῦ Μανουὴλ καὶ τῆς Θεοδώρας: «Πρέπει, ἔλεγε γελῶν, οἱ ὑπῆκοοι νὰ ἀκολουθοῦν τὸ παράδειγμα τοῦ ἄρχοντος» καὶ β,τι βγαίνει ἀπὸ τὰ ἴδιον ἐργαστάσιον (ἡ Εὐδοκία καὶ ἡ Θεοδώρα ἦσαν ἀδελφαί) πρέπει ἐξ ἴσου νὰ ἀρέσῃ». Ἀλλοτε πάλιν, εἰς ἐκείνους ποὺ ἤλεγχον τὴν διαγωγὴν του, ἔλεγε ὅτι ἡ ἰδική του περίπτωσις ἦτο πολὺ ὀλιγότερον σοβιρὰ παρὰ ἡ τοῦ αὐτοκράτορος: Εἶναι συνδεδεμένος—ὁ Ἄνδρόνικος μετεχειρίζετο πολὺ κοινὴν φράσιν—μὲ τὴν κόρην τοῦ ἀδελφοῦ του ἔγω μὲ τὴν κόρην τοῦ ἑξαδέλφου μου». Φαντάζεσθε πόσον τὰ λόγια αὐτὰ ἐξώργιζον τὸν αὐτοκράτορα καὶ τοὺς συγγενεῖς τῆς Εὐδοκίας. Ὁ Μανουὴλ ἐσκέφθη

νὰ ἀπομακρύνῃ τῆς αὐλῆς τὸν Ἄνδρόνικον καὶ τὸν ἀπέστειλε τὸ 1152 εἰς τὴν Κιλικίαν, ἐναντίον τοῦ ἀρμενίου ἡγεμόνος Θόρρου. Ἄλλ' ὁ Ἄνδρόνικος, δυσαρεστημένος διὰ τὴν ἐξορίαν αὐτῆν, ἐξετέλεσε τὸ καθήκον του ἀπροθύμως ἄφησε τὸν ἐχθρὸν νὰ διαφύγῃ ἐνικήθη ἀποῦ ἑμῶς ἐπολέμησε γενναίως· τέλος ἠναγκάσθη νὰ καταλίπῃ τὴν χώραν καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν. Μετεκλήθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὁ Μανουὴλ ἐν τούτοις, ἀγαθὸς ἡγεμὼν, ἠρκέσθη νὰ τὸν ἐπιτιμήσῃ ὅπως ἰδιαίτερος κατόπιν τοῦ ἐνεπιστεῦθη, μακρὰν πάντοτε τῆς αὐλῆς, ὅπου ἡ παρουσία του ἦτο δυσάρεστος, τὴν ἀρχηγίαν εἰς τὰ οὐγγρικά σύνορα, μὲ τὸν τίτλον δοκιμὸς τοῦ Βελιγραδίου καὶ τῆς Βρανίτσαβας.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἐπιστρατείας τῆς Κιλικίας ὁ Ἄνδρόνικος εἶχε ὑπόπτους σχέσεις μὲ τὸν βασιλέα τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸν σουλτάνον τοῦ Ἰκονίου. Εἰς τὴν νέαν αὐτῆν ἐπιστρατείαν συνεδέθη ἐπίσης ὑπόπτως μὲ τὸν βασιλέα τῆς Οὐγγαρίας, σκοπεῖων, ὅπως ἔλεγαν, νὰ ἐκθρονίσῃ τὸν αὐτοκράτορα. Ἄλλ' ἡ ἀλληλογραφία του κατεσχέθη καὶ ἔγεινε γνωστὴ εἰς τὸν βασιλέα. Ὁ Μανουὴλ ἐπρήνῃ ἐπιεικῆς καὶ αὐτῆν τὴν φράσιν καὶ ἠρκέσθη νὰ ἀραιώσῃ τὸ δοκίμιον ἀπὸ τὸν προδοτὴν καὶ νὰ τὸν στείλῃ εἰς τὸ στρατόπεδον τῆς Πελαγονίας, εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὅπου τότε εὐρίσκειτο ἡ ἀλλή, διὰ νὰ εἶναι πλησίον του καὶ νὰ ἐπιβλέπῃ τὰς πράξεις του. Ἐκεῖ ὁ Ἄνδρόνικος συνήντησε πάλιν τὴν Εὐδοκίαν, πρὸς τὴν ὅποίαν εἶχε ἀρχίσει ν' ἀποβλέπῃ ἀπὸ τῆς ἐπιστροφῆς του ἐκ τῆς Κιλικίας. Ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὸ γεγονός, ἀνύποπτος τῆς πηγίδος ποῦ τοῦ ἔστησαν οἱ συγγενεῖς τῆς Εὐδοκίας, ἐκάνελαβε τοὺς ἔρωτάς του «νομίζων, ὅπως λέγει ἓνας χρονογράφος, ὅτι ὁ ἔρωτος τῆς Εὐδοκίας ἦτο ἀρκετὸν ἀντιστάθμισμα δι' ὅλους τοὺς κινδύνους ποῦ διέτρεχε». Τότε ἀκριβῶς ὁ Ἰωάννης, ὁ ἀδελφὸς τῆς Εὐδοκίας, καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Καντακουζηνός, ὁ γυναικάδελφός της, διέβαλον τὸν Ἄνδρόνικον εἰς τὸν αὐτοκράτορα καὶ ἐπροσπάθεισαν μάλιστα νὰ τὸν δολοφονήσουν.

Μίαν ἡμέραν ὁ Ἄνδρόνικος καὶ ἡ ἐρωμένη του εὐρίσκοντο εἰς τὴν σκηνὴν της. Οἱ συγγενεῖς τῆς Εὐδοκίας ἔμαθαν τὸ πρᾶγμα καὶ τοῦ ἔστησαν ἐνέδραν. Ἐτοποθέτησαν ἄνδρας ὀπλισμένους πλησίον τῆς σκηνῆς διὰ νὰ τὸν φονεύσουν ὅταν θὰ ἐξήρχετο. Ἄλλ' ἡ Εὐδοκία ἦτο ἔξυπνη καὶ ἔμαθε, ἀγνωστον πῶς, τὴν συνωμοσίαν. Μολονότι ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἶχε ἀλλοῦ τὸν νοῦν της, λέγει ὁ χρονογράφος, παρετήρησε ὅτι ἐπεριπαύωναν τὴν σκηνὴν καὶ τὸ εἶπε εἰς τὸν ἑραστήν της. Ὁ Ἄνδρόνικος σῦρει τὸ μακρὸν ξυρὸς του καὶ ἐτοιμάζεται νὰ ποιήσῃ ἀκριβὰ τὴν ζωὴν του. Ἄλλ' ἡ Εὐδοκία ἐσκέ-

φῆν διαφορετικὰ. Τοῦ ἐπρότεινε νὰ φορέσῃ γυναικεῖα φορέματα· μὲ δυνατὴν φωνήν, ὥστε ν' ἀκουσθῇ ἔξω, θὰ ἐφώνησε μίαν τῆς διημέτριον διὰ νὰ ἀνῆλθῃ πρὸς, καὶ ὁ Ἄνδρόνικος θὰ ἐξήρχετο μεσημεριάζοντας ὡς διαμέτρηται χωρὶς νὰ τὸν ὑπολατῆθῃν. Ἄλλ' ἐκεῖνος δὲν ἤθελε τίποτε ν' ἀκούσῃ. Ἐφαβέιτο τὸ γέλοισιν ἂν τοῦ ἀνεκαλύπτετο καὶ ἐδίηλθε ὅτι ἐπαρτιοῦσε ν' ἀποθάνῃ παρὰ ν' ἀτιμασθῇ μεταμφεζόμενος. Καὶ ἔξαφνα ἔσχισε μὲ τὸ σπαθὶ τὴν σκηνὴν, ἐπέδησε ἐπάνω ἀπὸ τὰ σχοινιά καὶ τὸν μακρὸν ταῖρον ὑποὺ ἡ σκηνῆ ἦτο ἀκουμπισμένη· οἱ ἄνδρες οἱ ὁποῖοι περιμένονταν ἔμειναν ἐθαμβοὶ χωρὶς νὰ ἠμποροῦν νὰ κινήθῃν ἀπὸ τὴν θέσιν των.

Ἄλλος χρονογράφος προσθέτει ὅτι δὲν τοῦ ἦρκεσε τὸ κατόρθωμά του αὐτὸ καὶ ἐτεχένησε δύο φρούς, εἰς τὸ στρατόπεδον τῆς Πελαγονίας, νὰ δολοφονήσῃ τὸν αὐτοκράτορα καὶ ὅτι ὁ Μανουὴλ ἐσώθη χάρης εἰς τὸν ἀνεψιὸν του τὸν πρωτοσεβαστὰν Ἰωάννην. Ἄλλ' ἐπειδὴ μεταξύ τοῦ Ἰωάννου αὐτοῦ, ἀδελφοῦ τῆς Εὐδοκίας, καὶ τοῦ

ΘΕΩΔΩΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ — "ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ",
Φωτογρ. Ε. Σαυθαρούλου

Ἄνδρονίκου διαῖρησεν ἄγριον μίσος, δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅτι ὁ Ἰωάννης, διὰ νὰ καταστρέψῃ τὸν ἐχθρὸν του κατέφυγε εἰς τὴν σκηνικαντίαν. Εἶναι βέβαιον ἐν τούτοις ὅτι ὁ Ἄνδρόνικος πνιγόμενος ἀπὸ τὰς ρυθινοργίας, αἱ ὁποῖαι τὸν περιεκύκλωναν, ἔλεγε ἀποφασίσαι νὰ μεταχειρισθῇ τὴν βίαν, ἡ ὁποία τοῦ ἦτο συνήθης. Μίαν ἡμέραν ὁ αὐτοκράτωρ τὸν εἶδε νὰ θεωπεῖ τὸ ἄλογόν του καὶ τὸν ἠρώτησε διατὶ τόσον πολὺ ἐπεριποιεῖτο τὸ ζῶον: «Διὰ νὰ φύγῃ ἀπ' ἐδῶ, ἀπήντησε, ὅταν θὰ στείλω στὸν ἄλλον κόσμον τὸν χειρότερόν μου ἐχθρὸν». Ἄνθρωπος πάν αὐτὸν ἦτο πολὺ ἐπιάνθινος. Αἱ συνεννοήσεις του μὲ τοὺς Οὐγγρους καὶ τὸ σκάνδαλον μὲ τὴν Εὐδοκίαν ἦρκεσαν νὰ πείσουν τὸν Μανουὴλ νὰ τὸν περιορίσῃ. Τὸν συνέλαβον, τὸν ἀπέστειλαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὸν ἔκλεισαν, σιδηροδέσιμον ὅλα ἄγωνικον ἐπιτήρησιν, εἰς ἓνα τῶν πύργων τοῦ μεγάλου Παλατίου.

***

Ἐμεινε κατεργημένος ἐννέα ἔτη, ἀπὸ τὸ 1155 ἕως 1164, κατὰ τὰ ὁποῖα οὐκ ἀνεπαύσατο τοὺς φυλακίαις του καὶ τὸν αὐτοκράτορα. Ἀπὸ τὴν πρώτην ἡμέραν ἡ σκέψις τοῦ Ἄνδρονίκου ἦτο πῶς νὰ δραπετεύσῃ καὶ ἐπειδὴ ἦτο καὶ εὐφρῆς καὶ θαρραλέος, ἐσκέφθη τὸ ἔξῃς. Παρετήρησε ἓνα καλιὸν ὄρετόν, ἀρχιστῶν πλέον, ὁ ὁποῖος περνοῦσε κίττω ἀπὸ τὸ φρούριον ὅπου ἦτο φυλακισμένος. Ἦνοῦξε μίαν τρύπαν εἰς τὸ ἔδαφος τῆς εἰρκτῆς του, καὶ ἐκρύφθη εἰς τὸν ὄρετόν ἀποῦ πρῶτον διενθέτησε καλά τὸ ἔδαφος ὥστε νὰ μὴν ἀποκαλυφθῇ. Ὅταν οἱ φυλακῆς ἤλθον νὰ τοῦ φέρουν τὴν τροφὴν του, εἶδαν ὅτι ὁ Ἄνδρόνικος εἶχε φύγει. Μεγάλῃ συγκλίσει εἰς τὸ φρούριον. Ἐγνωρίζων βέβαια τὸν Ἄνδρόνικον ἔμπροσθεν ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεὺ καὶ τίποτε δὲν ἠμποροῦσε νὰ φανῇ παρὰ ὄρατον. Ἠρωήνησαν λεπτομερῶς τὴν εἰρκτὴν καὶ εἶδαν ἄδικτον τὸ καθεῖς: θύρας, στέγην, παράθυρα, βλα εἰς τὴν θέσιν των. Δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ἐνοήσουν ἀπὸ αὐτοῦ εἶχε δραπετεύσει. Ἀνήσυχον διὰ τὴν μεγάλην εὐθύνην των οἱ φυλακῆς ἀπεφάσισαν νὰ εἰδοποιήσουν τὴν αὐτοκράτειραν· ὁ αὐτοκράτωρ ἦτο μακρὰν τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸν πόλεμον τῆς Κιλικίας.

Ἡ εἰδήσις ἐπροξένησε εἰς τὴν αὐλήν πολλὴν ἀνησυχίαν. Ἐκλείσθη ἀμέσως ὅλας τὰς πύλας τῆς πόλεως, ἠρθεύνησαν εἰς ὅλα τὰ ἀγρωσοβόλημα πλοῖα καὶ εἰς ὅλην τὴν πρωτεύουσάν εἰδοποιήσαν πιντοῦ εἰς ὅλας τὰς διεσθύνσεις, συνέλαβον τὴν σύζυγον τοῦ Ἄνδρονίκου, ὡς πιθανὴν συνένοχον, καὶ τὴν ἔκλεισαν εἰς τὴν ἰδίαν εἰρκτὴν ὅπου εἶχε δραπετεύσει ὁ Ἄνδρόνικος. Δὲν ἔβρανεῖσαν ποτὲ, λέγει ὁ χρονογράφος, ὅτι τὸν ἐκράτεθσαν εἰς τὰ χέρια των. Εἶχε μείνει κρυμμένος εἰς τὴν ὑπόγειον κρύπτην του.

Όταν ενύκτωσε, ξήληθε, και είδε την γυναίκα του ή όποια κατ' αρχάς τον εξέλαβε ως φάντασμα. Είδε όμως ότι ήτο αυτός ο ίδιος. Ο άνθρωπος αυτός και εις τας δυσκολωτέρας περιπτώσεις δεν έχανε την ψυχαιμίαν του. Έπιπροσλήθη την άποόσπον αυτήν συνάντησιν διά να συμφιλιωθή με την σύζυγόν του. Η συμφιλίωσις αυτή έφερε εις τον κόσμο, μετά έννέα μήνας, τον υιόν του Ιωάννην. Έπέτρισε μίαν εβδομάδα κρυπτόμενος την ήμέραν και έξερχόμενος την νύκτα ήτι είχε προΐδει, και συνέβη: Γρήγορα έχαλάρωσε ή έπιγραφύπτισις των φιλιάων, και ο Ανδρόνικος ξήληθε της ειρκτής υπό τά ήμιματα των φιλιάων του και κατέφυγε εις την Μικράν Άσίαν. Είχε φθάσει εις τας όχθας του ποταμού Σαγγάριου και ήμπορούσε πλέον να θεωρηθή έλεύθερος ήτο χειμών, Δεκέμβριος του 1158 και τό ψήχος τον ήνάγκασε να ζητήση άσυλον εις μίαν καλύβην χωρικών. Τον άνεγνώρισαν, τον επανέφεραν εις την Κωνσταντινούπολιν, και τον εκλείσαν πάλιν εις την ειρκτήν του με πολύ βαρύτερα δεσμά τώρα.

Αυτήν την φοράν έμεινε ο περίπου χρόνιος εις τας αυτοκρατορικής φυλακιάς. Το 1164 κατήρθωσε πάλιν να δραπέτεια. Είχαν επιτρέψει, με τον καιρόν, να του στέλλουν από τό σπίτι του κρασί έπειτα υπεκρίθη τον άρρωστον και έλαβε την άδειαν να τον περιποιηται ένας μικρός υπηρέτης ο όποιος πηγαινοήρχετο έλεύθερον μέσα εις τον πύργον. Ο Ανδρόνικος κτηρήτισε τό σχέδιόν του. Την ώραν όπου οι φύλακες έκοιμώντο, διέταξε τον μικρόν υπηρέτην να κατορθώση να του φέρη τά κλειδιά του φρουρίου και τότε επήγε εκτικτον των κλειδιών επάνω εις κερί. Έστειλε τό έικτυπον εις την γυναίκα του και τον υιόν του, οι όποιοι κατεσκευάσαν άντικλειδιά. Μαζί με τους άμφορείς μέσα εις τους όποιους του έστελλαν τό κρασί, εβρήκαν τρόπον να του στέλλουν και ένα δέμα από σχοινιά. Ένα βράδυ, την ώραν που οι φύλακες έδειπνούσαν, ο πιστός υπηρέτης ήνοιξε την φυλακήν του κυρίου του.

Ο πύργος έβλεπε εις μίαν έσωτερικήν αύλην του ανακτόρου, από την ταράτσαν του όπου έφαινετο όλη ή θάλασσα του Μαρμαριού έπειδή κανείς σχεδόν δεν ανέβαινε εκεί επάνω, ή ταράτσα είχε πιάσει γλόην. Ο Ανδρόνικος εκρύφθη κατ' αρχάς μέσα εις την ύψηλήν γλόην «σαν λαγός» και έπερίμενε την στιγμήν διά να μεταχειρισθή τά σχοινιά που τά είχε πάρει μαζί του. Ως άνθρωπος έξυπνος, φεύγων από την ειρκτήν εκλείδωσε την θύραν. Και όταν ο αξιοματικός της ύπηρεσίας έκαμε την νικητερινήν περιπολίαν, τίποτε τό άτακτον δεν εβρήκε. Έτοποθέτησε τους σκοπούς εις τας συνήθεις των θέσεις και επήγε ήσυχος να κοιμηθή. Τότε, βα-

θια την νύκτα, ο Ανδρόνικος έδεσε τό σχοινί εις μίαν έξοχήν της ταράτσας και κατέβη έως την παραλίαν. Έκει τον έπερίμενε ένα άτιμόπλοιον. Ένόμιζε ότι όλα εκλείδωσαν, άλλ' έξαφρα τον έσταμάτησαν. Από την εποχήν όπου, πρό δύο αλώνων, ο Ιωάννης Τσιμισκής είχε δολοφονήσει τον αυτοκράτορα Νικηφόρον Φωκάν, είχαν τοποθετήσει σκοπούς εις όλην την παραλίαν πρό του Μεγάλου Παλατίου, διά να έμποδίσουν την αποβίβασιν κατά μήκος της αυτοκρατορικής διαμονής. Ο δραπέτης είχε λησμονήσει την λεπτομέρειαν αυτήν. Συνελήφθη λοιπόν από τους φύλακας, και ήτον έτοιμος να φωνεσθ ή παρὰ να κλεισθ ή πάλιν εις την ειρκτήν του. Μία σκέψις τον έσταμάτησε. «Έμηναι, ειπε εις τον σκοπόν, σιλάβος και κατώρθωσα να φύγω. Σε έκτεύω, μη με παραδώσης πάλι πιά

Α. ΧΡΥΣΟΜΑΛΛΗΣ — "ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ,"
Φωτογρ. Β. Σανθοπούλου

χέρια του κυρίου μου, γιατί διά μέ τιμωρήσθ σιλήσθ». Είχε ακόμη τά δεσμά στα πόδια του και μιλούσε ήληνικά διεφθαρμένα διά να τον πιστεύσθ. Τον επέστρεψε άφοδ μάλιστα ο βαρκάρης είχε προχωρήσει και ζητούσε με φωνάς τον δραπέτην του, ο όποιος του άνήκε. Οι στρατιώται έγέλασαν με τό γεγονός και απέδωκαν τον δήθεν σιλάβον εις τον δήθεν κύριόν του.

Ο βαρκάρης τον ώδήγησε εις την κατοικίαν του εις την Βιζύκιαν άχι μακριά της παραλίας. Οι συγγενείς του τον έπερίμεναν και έκοιμαν γρήγορα τά δεσμά. Ο Ανδρόνικος εισέρχεται πάλιν εις την λέμβον, προχωρεί κατά μήκος των τειχών, άφίνει όπισθεν τον τό Παλάτιον. Εις την ξηράν εβρήκε άλογα έτοιμα φεύγει σαν άστραπή και φθάνει εις την Άγγίλον, εις την Μαύρην Θάλασσαν. Εκεί είχε την τύχην να συναντήσθ τον διοικητήν τον όποιον είχε εθερωγείσει άλλοτε και ο όποιος εκέκρυθη ότι δεν έπρεπε να είναι άγνώμων εις ένα προγεγραμμένον. Του έδωκε χρήματα και οδηγούς διά να ήμπορέσθ να φύγη πρός τον Ρώσσαν πρίγκιπα Γιαροσλάβ, ο όποιος έβασίλευε εις Άλιε επί του ποταμού Δνεπείρου. Έπλησίαζε ο Ανδρόνικος τά σύνορα, και ενόμιζε ότι είχε πλέον σωθθ άλλ' άνεγνώρισθη από Βιζύκιος σοσιπός και παρεδόθη εις τους ανθρώπους του αυτοκράτορος, οι όποιοι τον κλειδώνουν.

Κάθε άλλος, εκτός του Ανδρόνικου, διά απέλιπτετο. Μόνος, χωρίς φίλον, χωρίς σύντροπον, κατώρθωσε και πάλιν να φύγη. Υπεκρίθη ότι τον έπισσε δυνατός κολικόπικος, και διαρκώς έζήτη την άδειαν να πεζεύσθ και να απομακρυνθ ήλίγα βήματα. Όταν ενύκτωσε, έξηκολούθησε τό τέχνασμα, και ένθ οι στρατιώται τον έπερίμεναν άνώπιοτοι, εκείνος μέσα εις τους θάμνους που είχε σταματήσει, έμπήγει τό ραβδί του εις τό χώμα, κρεμά επάνω εις αυτό τον μανδύαν και τό καπέλο του και δίδει εις τό ύλον την μορφήν ανθρώπου μισοκαλιμαμένου και φεύγει θοον γλήγορα ήμπορούσε. Όταν οι στρατιώται είδαν ότι έβγαίνονε πολύ και ανεκέληψαν την άπάτην, ο Ανδρόνικος είχε απομακρυνθ ήρκετά. Κατώρθωσε να φθάσθ εις τό Άλιε. Ο πρίγκιψ Γιαροσλάβ τόσον έρωτησθή από τον Ανδρόνικον ώστε τον έκαμε άκόλουθον και σύμβουλόν του, του έδωκε κατοικίαν υπό την στέγην του και τον είχε όμοτράπεζον.

Τ. ΛΕΠΕΡΩΤΗΣ — "ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ,"
Φωτογρ. Β. Σανθοπούλου

Ήτο κάπως επιπίνδινος διά τον αυτοκράτορα, τώρα όπον ήρχιζε πάλιν ο πόλεμος κατά της Ογγαρίας, ή μεταξή των Ρώσων παραμονή τόσον επιφόβον αντιπάλω, ο όποιος μάλιστα είχε άρχισθ τας ενεργείας του και κατήρτιζε σώμα ήππέων διά να πολεμήσθ κατά του Βιζυατίου. Ο Μανουήλ εκέκρυθη να συγχωρήσθ τον Ανδρόνικον. Άλλως τε ή Εύδοκία είχε ύπανδρευθ. Από έννέα ετών διά είχε λημονήσθ τον έραστήν της δεν υπήρχε φόβος έπομένως τίποτε να συμβή. Ο αυτοκράτωρ έμύνησε εις τον Ανδρόνικον ότι αν ήθελε να επιστρέψθ είχε έξησφαλισμένην την έλευθερίαν του. Ο Ανδρόνικος επέστρεψε και μάλιστα έράνη πολύ άνδρεώς εις την πολιορκίαν της Ζενύγης.

Άλλά του ήτο άδύνατον να μείνη πολόν καιρόν ύποτακτικός (ή επαναστατική ψυχή τον έφέρετο άκαιτίσχετος πρός την πάλην). Όταν ο Μανουήλ, ο όποιος δεν είχε υιόν, άπεκρίσασ ν' άναγνωρίσθ επίδοξον διάδοχον του θρόνου την κόρην του Μαρίας και τον μέλλοντα σύζυγόν της, ο Ανδρόνικος ήρηθή να δώσθ εις

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἡ φιλοσοφία τοῦ Τολστόη τοῦ Ossip Louvié, μετάφρασις Γεωργίου Σ. Βουτσινᾶ. Ἀθήναι, ἐκδ. Γ. Φέξης, δραχμῶν 3.

Ὁ Ἀθεϊσμός τοῦ Felix de Nantes, μετάφρ. Ἀρίστου Κυριακίδη. Ἀθήναι, ἐκδ. Γ. Φέξης, δρ. 4.

Γινῶμαι καὶ Περικοναί, Φρειδερίκου Νίτσε κατ' ἐκλογὴν Ἐρ. Λιχτενπερζέ, μετάφρ. Ἰωάννου Σ. Ζερβοῦ. Ἀθήναι, ἐκδ. Γ. Φέξης, δρ. 3.

Ὁ Ἀντίχριστος, Ἐρνέστου Ρενάν, μετάφρ. Ἡλία Οἰζονομπούλου. Ἀθήναι, ἐκδ. Γ. Φέξης, δρ. 3.

Περὶ τῆς Ἐνάτητος τῶν Λογικῶν Στοιχείων, Π. Βραΐλα Ἀρμένη. Ἀθήναι, ἐκδ. Γ. Φέξης, δρ. 3.

Στοιχεῖα Θεωρητικῆς καὶ Πρακτικῆς Φιλοσοφίας, Π. Βραΐλα Ἀρμένη. Ἀθήναι, ἐκδ. Γ. Φέξης, δρ. 3.

Φιλοσοφικά, Θ. Καίρη, ἔκδοσις δευτέρη. Ἀθήναι, ἐκδ. Γ. Φέξης, δρ. 2.

Αἱ ψυχώσεις, μελέται ἱατρικαί, κοινωνιολογικαί καὶ φιλοσοφικαί περὶ φρενοπαθειῶν Σίμωνος Ἀποστολίδου, ἱατροῦ. Ἀθήναι, ἐκδ. Γ. Φέξης, δρ. 4.

Φιλοσοφία τῆς Τέχνης ἐν Ἑλλάδι τοῦ H. Taine, μετάφρ. Ἀχιλ. Ἀγαθονίκου ἐπιθεωρηθεῖσα ὑπὸ Ἰω. Ζερβοῦ. Ἀθήναι, ἐκδ. Γ. Φέξης, δρ. 2.50.

Φιλοσοφία τῆς Τέχνης ἐν Ἰταλίᾳ τοῦ H. Taine, μετάφρ. Ἀχιλ. Ἀγαθονίκου ἐπιθεωρηθεῖσα ὑπὸ Ἰω. Ζερβοῦ. Ἀθήναι, ἐκδ. Γ. Φέξης, δρ. 2.50.

Τὸ Σχολεῖον τῆς Γλασκώης Πολιάνας, Λέοντος Τολστόη, μετάφρ. Βλασίου Ι. Σχορδέλη. Ἀθήναι, ἐκδ. Γ. Φέξης, δρ. 3.

Ψυχολογικὰ Παράδοξα, Μάξ Νορντάου, μετάφρ. Ν. Κουντουριώτου. Ἀθήναι, ἐκδ. Γ. Φέξης, δρ. 3.

Ἱστορία τῆς Φραγκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι 1204-1566 Οὐίλλιαμ Μίλλερ, μετάφρ. Σπ. Λάμπρου, τεύχος 15-16. Ἀθήναι, Ἑλληνικὴ Ἐκδοτικὴ Ἑταιρεία. Τυπογραφεῖον «Ἑστία» Μάισνερ καὶ Καργαδούρη, δραχ. 2.

Ὁ Δόρδος Ἐθρῶν ἐν τῆς ζωῆς καὶ τῶν ἔργων του, Μιλτ. Δισκαλάκη, Ἀθήναι, τυπ. Μ. Σαλιβέριου, δρ. 3.

Φιλολογία, Ἐκπαίδευσις, Κοινωνικὴ Μόρφωσις. (Τὸ καθήκον τῆς Πολιτείας πρὸς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ἰδίᾳ τὴν φιλολογικὴν σχολὴν) Ἀθανασίου Χ. Μπούτουρα. Ἀθήναι τυπ. Σακελλαρίου δρ. 1.

Τὰ ὄνόματα τῶν μηνῶν ἐν τῇ νεοελληνικῇ, Ἀθανασίου Χ. Μπούτουρα Δ. Φ. (Ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ Ἰεροχείρου Νεοελληνικοῦ Λεξικοῦ) Ἀθήναι τυπ. Σακελλαρίου δρ. 2.

Ἡ ἀδελφὴ Μάρθα, Σπυρίδωνος Παγανέλη, ἔκδοσις νέα. Ἀθήναι τυπογρ. ἐφημερίδος «Ἀθήναι».

Ὁ Θεὸς ἐν τῇ φύσει Κιμίλλου Φλαμπαριῶν, μετάφρ. Αἰκατερίνης Ι. Ζάρκου. Ἀθήναι, ἐκδ. Γ. Φέξης, δρ. 4.

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

[Ἐὰν τὰς ἀναικονόστες πρὸς τὰς ἐφημερίδας].—Ὁ πόλις μίς εἶναι νὰ πόσωμεν τὴν πατριδα. Ἐκταίσαμεν κατὰ τὸ παρὸν, ἀλλὰ τὸ μέλλον # ἀπερρώσαμεν ὑπὲρ τοῦ κοινῶς συμφέροντος... Ἐρωτήσατε καὶ τὸν κήριον Ἐδλιῶν περὶ τούτου... Ὑπὸ Ἡλ. Κοιμετάκη Ἀθήναι.

Τι ἐξήτησε χθὲς ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἀπὸ τὸν Βενιζέλον « Πατρίς »

Πῶς τὸ ἔθνος τῆς Πολιτείας ἐπύρρετο κατὰ κρημνῶν καὶ πῶς αὐτὸς τὸ συγκράτησε — Πατρίς »